

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10303

LIDER UN POEMEN

Israel Jacob Schwartz

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. י. שווארץ / געקליבענע לידער

גאלדענע
קייט

נידער און פאעמען
נידער און פאעמען
נידער און פאעמען
נידער און פאעמען

... שווארץ

פארלאג די גאלדענע קייט
תל-אביב 1968

י. י. שוואַרץ — געקליבענע לידער

פֿאַרלאַג די גאַלדענע קייט. תּל־אָבֿיבֿ. ישראָל

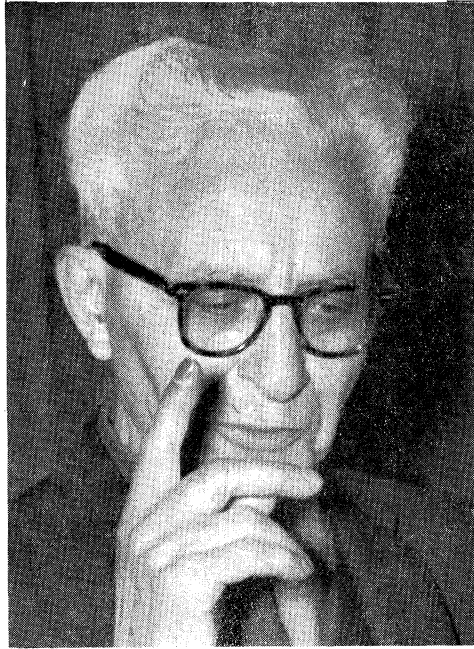
I. J. SCHWARTZ — GEKLIBENE LIEDER

©

Published by DI GOLDENE KEYT

נדפס בישראל 1968

דפוס „ארזי“ בע”מ, ח”א, רח’ אילת השחר 4, טל. 34294

... פֿאַר אַזוי

די דאָזיקע זאַמלונג פֿון י. י. שוואַרצס לידער און פּאַעמען ווערט אַרויסגעגעבן דורך די גאַלדענע קייט, ווי אַן אויסדרוק פֿון ליבשאַפֿט צו דעם פּאַעט פֿון „קענטאַקיי“, וואָס איז, אַזוי דאַכט זיך, געווען דער עלטסטער פֿון די „יונגע“ אין אַמעריקע, ווען זיי אַלע זענען נאָך באַמת געווען יונג אין יאַרן און זינגענדיקע יונגשאַפֿט האָט פֿאַרויסגעריסן זייער שאַפֿונג.

איך מיין מיט דעם צו זאָגן, אַז ווען י. י. שוואַרצס קאַפּ איז נאָך געווען שוואַרץ, האָט ער שוין געלויכטן מיט דער חרמון-ווייסקייט פֿון אַ באַיאַרנטן קלאַסיקער.

אַז מען וויל — איז די אויסגאַבע אַ מתנה צו זיין יום-טובּ.

ווען איז דער יום־טוב? לאַמיר אויסזאָגן דעם סוד: שטענדיק ווען
דו באַגעגנסט זיך מיט אַט דעם ליכטיקן פּאָעט, סײַ ווען דו
לייענסט זײַן ליד, עכט און גענאָדיק ווי ערד, וואָס דו קענסט זיך
ניט פֿאַרשטעלן אַז איר קאַליר קאַן זײַן אַנדערש; און סײַ ווען דו
טרעפֿסט זיך מיטן פּאָעט גופּא, און האָסט די הגאה צו פֿאַרנעמען
זײַן טיפֿן, וואַרעמען קול, ווי אַרויסגעשפּילט פֿון אַ וויאַלאַנטשעל.
דער יום־טובֿ איז נאָך פֿולער — אַז מען באַגעגנט זיך מיט בידן.
אויף לאַנגע יאָרן!

לאַמיר שוין אויסזאָגן נאָך אַ סוד: דער מתנה־איניפּאַל איז געקומען
ספּאַנטאַן, בעת אַ שמועס אין ירושלים מיט אונדזער נשיא זלמן
שור — אַ לאַנגיעריקער חבֿר און פֿאַרערער פֿון י. י. שוואַרץ.
— מען וואָלט געדאַרפֿט י. י. שוואַרצן מיט עפּעס מהנה זײַן —
האָט געזאָגט דער נשיא.

— דאָס בעסטע, אים צוטראַגן אַ מתנה: זיך אַליין, ס׳הייסט,
אַ זאַמלונג פֿון זײַנע לידער, און טאַקע צום יום־טובֿ פֿון צוואַנציק
יאָר מדינת ישראל — האָב איך געענטפֿערט.
אַזוי איז געבוירן געוואָרן דאָס בוך, אַ פּאָעטישער יום־טובֿ אַרײַנ־
געקייטלט אינעם יום־טובֿ פֿון אונדזער פֿאַלק.

די לידער — אַן אַנטאַלאָגיע פֿון אַ זעקס צענדליק יאָר אַריגינעלער
שאַפֿונג — האָט דער פּאָעט אַליין אָפּגעקליבן, דאָדאַרט געשליפֿן,
געקירצט, רעדאַגירט. קיין דאַטעס, אַחוץ אונטער די פֿראַגמענטן
פֿון „קענטאַקײ“, האָט ער ניט אַנגעגעבן. איך דערטראַכט זיך זײַן
פּוונה, אַפֿילו ווען דער פּאָעט האָט זי פֿאַרבאָרגן: צו וואָס צונאַגלען
צו פּאָעזיע צײַט ווען אמתע פּאָעזיע (ווי איר זעט עס) איז אַלע מאָל
יונג, פֿריש, צײַטיק און איבערצײַטלעך?
אַזא איז טאַקע געווען די תּפֿילה פֿון פּאָעט, וואָס איז דערהערט
געוואָרן:

איין וונטש, אַן איינציקן, טראַג איך אין האַרצן:
מײַן עלטער זאָל מײַן יוגנט ניט פֿאַרשעמען —
איך זאָל די לאַסט פֿון פֿײַן און יאָרן טראַגן
מיט זוּערדע און מיט שטאַלץ, ווי יענער דעמב,
וואָס כּ׳האָב געזען אַ פֿלאַמיקן אין טיפֿן האַרבסט.

אין ליכטיקן אַנדענק
פֿון מיין טאַכטער צלה

פֿון "קענטאַק"י

BLUE GRASS

די ברייטע פֿלאַכן פֿון קענטאָקי —
שוין פֿיל איך זייער צארטן אַמעס;
שוין האָט מיך זייער זון באַלויכטן
און ס'האָט מיך זייער בוים באַשירעמט.
און איך, אַן אייניקל פֿון וואַנדער,
וואָס האָט גאַטס וועלט דערשפּירט אין ליטע
מיט אירע רוישנדיקע וועלדער
און בלויע הנוודיקע טיכּן —
איך האָב מיך אויף דער שוועל פֿון יוגנט
אין מאַלשמראַס פֿון ניו-יאָרק געפֿונען,
ביים גרויסן ברעג פֿון געלן האַדסאָן,
ווי ס'גיסן זיך צונויף די שטראַמען
פֿון גאַר דער גרויסער וועלט און ברייטער.
און כ'האָב מיך אויסגעלערנט לעבן
דעם גרויסן אייביק-ווילדן אומרו —
ביז טייער איז ער מיר געוואָרן
מיט זיינע אומגליקן און גליקן,
מיט זיינע רייכטימער און דלות,
מיט זיין פֿאַרשטיקטן קרעכץ און יובל.
כ'האָב ליב זיין גאַלדן-האַרבסט אין פאַרקן
פֿון קופּער און פֿון בראַנדז געגאַסן
מיט זיינע וואַרעם-בלויע הימלען,
און ליב דעם ים-ברעג פֿון ניו-דזשורזי,
ווי אייביק שלאַגן-אַן די כוואַליעס
און גיסן זיך פֿון גרינ אַריבער
אין העל-בלוי און אין טונקל-בלויען.

באזוימט מיט פערלדיקע שפיצן.
און איצטער ווען מיין קאפ נעמט גרויען,
איך שטיי אויף די קענטאָקי-פֿלאַכן
מיט זייער ווייכן, בלויזן הימל
און ברייטער, ניט געצוימטער ווייטקייט,
מיט פֿרישע ליכטיקע פֿרימאָרגנס,
מיט גרינע ברייטע טאָבאָק־פֿעלדער
און לאַנקעס בלויזעך-גרינע גראָזן.
און אין די נעכט, פֿאַרשמערנט-נאַענט,
דערגייט צו מיר דאָ אויפֿן גאַנעק
פֿון פֿערד דאָס הירזשען, און די קלאַנגען
פֿון מאַנדאָלינעס — ווייכע, צאַרטע,
וואָס ווערן באלד צעבראַכן לוסטיק
מיט אַ יונגאַרטיק הילכיק לאַכן
פֿון גרויסע, שוואַרצע נעגערקיןדער.

ווינטער

דער הויף מיט בראַכוואַרג האָט זיך איינגעזעצט,
אַרבעט־פֿרוירן מיט די אייזנס אינעם אייז,
און פֿון די אייזנס האָט געשמעקט מיט ראָסט,
געיאָגט פֿון זיך מיט ברענענדיקער קעלט.
אין שטוב האָט טאָג ווי נאַכט געברענט דער אויוון,
נאַר ס'הייז איז אַלט געווען און קאַלט און אומעטיק —
און ס'זיינען אויף די ווענט אַרויסגעוואַקסן
געדיכטע, שווערע פּאַנצערן פֿון אייז,
ווי אייטער-פּענכערס אויף אַ קראַנקן גוף,
וואָס האָבן אין דעם בלייבן שניין פֿון טאָג
אַ וויסע מרה-שחורה אַנגעוואַרפֿן.
די זיידעס אויף די ווענט האָבן געפֿירט,
געוואָרן בלאַסער מיט די גרויע בערד;
די אַלטע באַבעס מיט די דינע ליפֿן,
זיי האָבן זיך געקרימט אין בלוי פֿון קעלט.
און אַז אין דרויסן האָט גענומען אַפּגיין —
האַט אַנגעהויבן רינען פֿון די ווענט
מיט לאַנגזאַם קריכנדיקע מוטנע טראַפֿנס.

אַרויסצוקריכן פֿון דער מאַמעס בעט
איז פֿערעלען שוין ניט געווען כאַשערט —
דאָס הערצל האָט געכריפעט ווי אַ זעג
און ס'האַט דאָס פּנימל געפֿלאַמט אין צונטער;
די בלויע אויגן האָבן הייס געברענט,
געגאַסן זיך אין וואַנדערדיקן ליכט.
די בלאַנדע הערלעך האָבן אויסגעזען.

ווי זאנגען אויף אן אפגעברענטן פֿעלד.
איר אַרעם גופל מיט די כרופקע ביינדלעך
האַט פֿלאַמענדיק געברענט, געברענט, געברענט,
אַרויסגעברענט פֿון בלאַסע לײלעכער,
ווי ס'ברענט די זון אַרויס אין ווינטערפֿעלד
אויף ווייסן שניי אין שטילן אונטערגיין.
און אז דאָס ליכט האַט אָנגעהויבן אויסגיין,
פֿאַרציען זיך ווי מיט אַ הייטל גלאַז —
און אז די גלידער אירע האָבן שטייף און האַרט
זיך אויסגעצויגן אין דער פֿולער לענג;
און אז די מידע ברוסט פֿון אַרעם קינד
האַט שוין צום לעצטן מאל אַ שלוכץ געטאָן,
ווי ס'שלוכצט אַ פֿויגל פֿאַרן שטילן שלאָף —
האַט אַלץ נאָך פֿונעם בעט מיט היץ געשלאָגן,
מיט רויטער היץ און גרויען מאַרגנליכט.

האַט זיך דער טאַטע אָנגעטאָן אין בעסטן בגד,
פאַמעלעך זיך אַרויסגעשלייכט פֿון מיר.
און אז ער איז צוריקגעקומען שפעטער
מיט צוויי־דריי אַלטע אָנגעזעענע שכנים —
איז שוין דער קליינער גוף געווען געוואַשן,
פֿאַרוויקלט אין די ווייסע לײלעכער,
מיט ברענענדיקע ליכט אַרום צוקאַפֿנס.
די מאַמע איז געשטאַנען שטיל־אַנטישוויגן,
אָן ווערטער זיך געטרייסלט מיטן גאַנצן גוף
און זיך פֿאַרגאַנגען אין איר שטומען צער.
פֿון קליינעם שטיפֿער דזשייק — איז איבערנאַכט
צוריק דער אַלטער יאַנקעלע געוואָרן.

אן אַרעם יונגל פֿונעם ייִדיש שטעטל ;
 דאָס פנים בלייך, פֿאַרשפיצט און אויסגעצויגן —
 געזאָגט דעם תהילים דורך פֿאַרשטיקטע טרערן ;
 און ס'קולכל האָט געצימערט, זיך געוויגט
 אין דעם געבראַכן-יאַמערלעכן ניגון.
 און אז די שכנים זיינען אָנגעקומען
 אין דער געפרעסער לופֿט פֿון הויז פֿון טויט —
 האָט זיי אַרומגעכאַפט די שווערע אימה.
 עס האָבן דראַענדיק אויף זיי אַראַפֿגעקוקט
 די גרויע בערד און פֿרעמדע שמרענגע אויגן
 פֿון פֿיכטער ווינטערדיקער וואַנט אַרונטער.
 דער ייִדענעס פֿאַרגליווערט ווייגעשטאַלט
 און דזשייקים קולכל מיטן פֿרעמדן ניגון,
 זיי האָבן אָנגעוואַרפֿן אויף די געסט
 די גרויסע אימה ; און דער הויכער ייִד
 איז מיט אַ מאַל געוואָרן פֿרעמד און ווייט,
 ס'איז גאָר ניט דער וואָס האַנדלט מיטן בראַכוואַרג —
 אַ שמרענגער, ווי די בילדער אויף דער וואַנט,
 מיט שטאַרע, טרוקענע און רויטע אויגן.
 און ס'האַבן זיך די הענט פֿון זיך אַליין געשמרעקט
 צו אויסמאַכן דעם צייכן פֿונעם צלם.

און אז דער ייִד האָט אָנגעהויבן ריידן —
 האָט מיט אַ שמילן ווייטיקדיקן צער
 געטריפֿט פֿון האַרטן הייזעריקן קול,
 פֿון די צעווייטיקע און יאָושדיקע אויגן
 און פֿון פֿאַרשוואַרצטע און פֿאַרשטייפֿטע פֿינגער
 מיט וועלכע ער האָט אין דער לופֿט געשמאַכן

צום ווינקל צו, ווו ס'איז דער קליינער גוף
געלעגן אויסגעלייגט אויף ווייסע בענקלעך:
„מיין טויטער ליגט פֿאר אייך, איך זוך א פֿלאַץ
מיין עופֿעלע, מיין קליינס, מיט ערד פֿארשימן;
איך בין א פֿרעמדער דאָ צעווישן אייך,
זאל גאָט אייך העלפֿן, ווי איר האָט ביז היינט
מיר בייגעשטאַנען אין מיין מאָג פֿון גויט —
באווייזט אויך צו מיין טויטן איינער גנאָד,
באווייליקט מיר א קבֿר פֿאר מיין קינד!“
און זיינע ווערטער האָבן אָנגעשלאָגן
מיט ציטערדיקן אַפֿרוף אין די הערצער;
און איינער האָט א פֿולע טרער פֿאַרווישט,
א צווייטער האָט מיט גראַבע שווערע פֿינגער
גענישטערט לאַנג אין בייטל פֿונעם טאַכאַק,
געזוכט, געזוכט און ניט געקענט דערזוכן,
מיט אויגן טיף פֿאַרגראַכענע אין בייטל.
א רגע איז געוועזן שטיל און טויט —
מ'האַט בלויז געהערט דאָס פֿאַכן פֿון נשמה־ליכט,
דער ייִד מיט די צעשפּרייטע הענט אין לופֿט,
די שכנים מיט די בלויזע ווייסע קעפֿ
געבויגן אינעם אָנגעזיכט פֿון טויט.
דערנאָך האָט זיך דער עלטסטער פֿון די שכנים
אַרויסגערוקט פֿאַרויס, געבליבן שטיין,
און מיט א קול א שטילס געזאָגט זיין וואָרט:
„דאָס בית־הקבֿרות־פֿעלד איז פֿאַר דיר אָפֿן,
קלייב אויס א פֿלאַץ דיר אין די קינדער־רייען
און גראַב א קבֿר פֿאַר דיין טויטן קינד.“
האַט זיך דער ייִד עניוּתדיק פֿאַרבויגן

און שטיל און צוטרוילעך גערעדט פֿון ס'נני :
 „איין לעצט געבעט נאָך, אייגנס ציט צו אייגנס,
 און ווען מיין לעצטע שעה וועט אויסשלאָגן,
 וואָלט איך געוואָלט אז מיין געביין זאל רוען
 צווישן מינע אייגענע, מיין פֿלייש און בלוט ;
 די גלויבנס אונדזערע זיינען פֿאַרשיידן —
 דאָך אלע זיינען שטויב פֿון זעלבן שטויב
 און אלע דינען מיר צום זעלבן גאָט,
 און גאָט וועט אייך באַלוינען פֿאַר דעם חסד.
 איך בעט אָן אָפּגעזונדערט שטיקל פּלאַץ
 מיין אייגענעם בית-עולם צו באַנייען ;
 און אויב ס'איז מיר באַשערט נאָך יארן דאָ,
 וועל איך אייך אָפּצאלן דעם גרויסן חובֿ.
 און הייסע טרערן האָבן זיך צעלאָזט,
 געפֿלאָסן פֿון די ווייטאַקלעכע אויגן,
 פֿאַרקראַכן אין די קנייטשן פֿון די ליפּן,
 פֿאַרלוירן זיך אין טיפֿע האַר פֿון באַרד.

און אז ער האָט געהאַקט דעם קליינעם קבֿר
 דורך שווערן אייז און ווינטערדיקער ערד
 אין אָפּגעלייגטן בערגל פֿונעם פֿעלד —
 האָט זיך דער קוואַל פֿון טרערן אָפּגעשטעלט
 און ס'האַבן זיינע אויגן אָנגענומען
 צוריק דעם טרוקענעם און שאַרפֿן גלאַנץ.
 און אז ער האָט דאָס קינד אַראָפּגעלאָזט
 אין דער געפֿרוירענער און געלער גרוב,
 און ערשמע געלע האַרטע הרודעס האָבן
 גענומען פֿאַלן אויף די ווייסע ברעטלעך

אין ווייסער קאלטער שטילקייט וואָס אַרום — ערשט דעמאָלט איז די פֿרוי צו זיך געקומען. איר קוואַל פֿון טרערן האָט געעפֿנט זיך און זי האָט און דאָס פֿארשטוממע קול האָט אויפֿגעלעבט, געריסן זיך אין גרוב אַרײַן מיט טרערן. „לויף, קינד מינס, לויף! — האָט זי איר האַרץ געגאַסן — און מי זיך פֿאַר די הייליקע אמהות. דערצייל זיי פֿון מיין לעבן וואָס איז שווער און ביטער, און בעט, זיי זאָלן מיין זיך פֿאַר אונדז, אז יאָנקעלע זאָל אויסוואַקסן און זײַן אַ יוד, אז ס'זאָלן מער דיין טאַטע און דיין מאַמע ניט וויסן שוין פֿון שלעכטס און צער און אומגליק.“ און ס'האַט די גרוב דערווייל זיך אָנגעפֿילט, זיך אָנגעשאַמץ ביז די ווייסע ראַנדן — און ס'האַט אַרום געשפּרייט זיך ווייס און שטיל דאָס פֿרעמדע פֿעלד אין אויסגעבעטן שניי מיט קליינע ווייסע בערגלעך דאָ און דאָרט, מיט אָנגעלאַזטע צלמים בײַ צוקאַפּנס, וואָס לויכטן קאלט מיט טיפֿן גרין אין שניי, און איבער ווייסע בערג און בלויע טאַלן און איבער גרינע אַזערעס מיט אייז — איז שטיל און צוטרוילעך געווען צעהאַנגען אַ נאַנטער און אַ ווייטער ווינטער-הימל מיט בלויע פּאַסן צווישן ווייסע וואַלקנס, מיט ראַזיקע סימנים אויפֿן שניי פֿון קאלטער ווינטערדיקער אַוונטון.

בארג-ארויף

אז דושאש האט אפגעקויפט דעם אלטן טאמפקינס פלאץ — האט ער דערשפירט זיך פלוצעם ווי ער וואלט געוואלט געלאזן טיפע ווארצלען אין דער ערד. זיין בליק איז מיט א מאל געווארן זיכער, און ער האט געווארן גוטמוטיק און קלאר און שמייכלדיק; זיין פֿעסטער טראַט איז אלטן ברייטן הויף געווארן האַט אויסגעקלונגען זיכערקייט און מוט; און אין די קנייטשן פֿון דער קיז און ליפן האַט אַנגעהויבן שפּילן ליכט אַ שמייכל.

עס האַט פֿאַר אים זיך אַנגעהויבן ציען אַ קלייט אַ קייט פֿון רויקע און אַרבעטזאַמע יאַרן. מיט ליב און זעל פֿאַרטאַן אין זיין געשעפֿט, האַט ער אליין ווי ניט באַמערקט, ווי דורך דער צייט איז ער געוואָרן אינגעוואַקסן אין דער ערד, ווי אלץ איז אים געוואָרן נאַנט און אייגן. זיין ענגליש-צונג איז אים געוואָרן פֿריי מיט יעדן בייג און אויסדרוק פֿון די שכנים; ער האַט געהאַט אַ ווייץ פֿאַר יעדן איינעם, אַ פֿריינדלעך וואָרט, אַ קלוגן קורצן משל און גענומען פֿון אַ שכלדיקן מדרש, און פֿון וואָס די שכנים פֿלעגן אַנקוועלן. האַט מען באַדאַרפֿט צו בויען אַ שפיטאַל, צו צי אויפֿשטעלן אַ נייע קירך — דאַן איז מען געוואָרן געקומען נאָך אַ ביישטייער צו דושאַשן. מ'האַט זיך גענומען צוהערן צו אים, און אין אַ פֿאַרלעגנהייט וועט מען שוין קומען צו צום אלטן דושאַש צו האַלטן זיך אַן עצה.

און פֿלעגן שכנים קומען צון א סיכסוך —
 פֿלעגט אָפֿט מאל דושאַש די צדדים אויסגלייכן
 און ברענגען זיי צו שלום דורך א פשרה.
 און נאָך דעם ווי די נייע גוטע פֿריינד
 באַנעצט האָבן דעם שלום מיט א טרונק —
 דאָ פֿלעגן זיי אויף זיך אליין זיך חידושן:
 למאי מען האָט זיך קריגן גאר באַדאַרפֿט?
 געהאַלטן אין איין טענהן מיט התלהבות:
 „אוי, דושאַש, ער טראַגט א קאַפּ אויף זיינע פֿלייצעס!“

אז דושאַש האָט אויפֿגעבויט זיין לעבנס-בנין,
 איז שוין זיין קאַפּ געווען אַדורכגעשטריפֿט
 מיט אייזן-גרויע פּאַסמעס האָר; זיין פנים
 פֿאַרבאַקן אין א העלער ציגל-רויטקייט,
 מיט טיפֿע קנייטשן אַרום שטאַרקן מויל —
 האָט מיט באַהאַלטן זיכערקייט געשמייכלט.
 דאָס הויז און הויף זיינען געוועזן פֿול
 מיט שלאַנקע און אַטלעטיש-שטאַרקע זין
 און יונגע, דינע, פּוּריטאַנער מעכטער
 אין ווייסע קליידער און מיט לאַנגע צעפּ,
 מיט רייז-געשניצטע ברוינע פּנימער.
 נאָר די זיינען געווען שוין פֿרעמד און ווייט
 פֿון אַלטן שטאַם; אַפֿילו ער, דער טאַטע,
 איז דורך דער צייט געוואָרן פֿרעמד צו אַלעם,
 געוואָרן גלייכגילטיק און קאַלט צום גלויבן.
 דעם שטן, אז דו גיסט אים בלויז איין פֿינגער —
 פֿאַרלאַנגט ער באלד די גאַנצע האַנט; צו ערשט
 פֿאַרפֿעלט אַ דאַוונען, שפּעטער נאָך אייגעם,
 ביז ער האָט אויפֿגעהערט אין גאַנצן דאַוונען.
 דעם שבת פֿלעגט ער האַלטן נאָך געשלאָסן —

נאַר איינגיין איז עס אים ניט איינגעגאַנגען.
אַנשטאַט צו רוען און אַרײַנקוקן אין ספֿר
האַט אים דער קאַפּ געטראָגן און געשלעפּט,
און וואָס מער דאָס געשעפֿט האָט זיך צעוואַקסן
איז אַלץ דער שבת מער צו לאַסט געפֿאַלן.
און אַפֿט מאַל פֿלעגט ער שבת, אומגעריכט,
זיך כאַפֿן אַז ער חשבונט מיט אַ בליפֿעדער —
פֿלעגט ער אַ ווייל פֿאַר זיך אַליין זיך שעמען,
נאַר באלד זיך ווידער אין געשעפֿט פֿאַרטיפֿן.
די איינציקע וואָס האָט אויף דעם געזיפֿצט
איז בלויז געווען די דינע הויכע ווייב.
זי פֿלעגט נאָך מאַכן שבת-קודש ווי אַ מאַל
און בענטשן שבת-ליכט און זאָגן תּחינות,
און בענקען נאָך די אַלטע גוטע צייטן.
דער שײַן פֿון די געבענטשטע ליכט האָט אַבער
פֿאַרטרייבן ניט געקענט די פֿרעמדע וואַכיקייט —
דאָס האַרציקע געבעט פֿון אַלטע תּחינות
געפֿאַלן איז פֿאַרשעמט און איבעריק
אין ווייטע אויערן פֿון פֿרעמדלאַנד-זין
און אַפּגעפֿרעמדטן פֿלייש-און-בלוט,
פֿון שלאַנקע טעכטער מיט אַ פֿרעמדן לשון,
וואָס קוקן בײַ די שבת-ליכט אַרײַן
אין אומפֿאַרשטענדלעכע און ווייטע ספֿרים.

און דאַן האָט שוין דער נאָמען פֿונעם ייִד
געקלונגען הויך און ווייט איבערן לאַנד:
קענטאַקי, טענעסי, אַהייאָ און אינדיאַנאַ
ביז אילינאָיז-און קענזאַס-שטאַט פֿון איין זײַט
און פֿון די ווייטע צפֿונדיקע שטאַטן
פֿון צווייטער זײַט — די אַלע האָבן שוין

געשיקט אים זייער מיסחר, און געגלייבט זיך צו אים. און
 אין יידנס וואָרט און מאַט און פינקטלעכקייט. און ער
 אַ וואָרט זינגט איז געווען אַ וואָרט: באַרעכנט, און
 ראיעל און שמרענג צו זיך ווי צו דעם צווייטן. און
 און דאָס געשעפֿט האָט זיך צעשפּרייט, צעצווּנגט,
 און גרעסער איז געוואָרן זיין פֿאַרנעם
 און זינגע מעגלעכקייטן. ס׳איז געווען
 אַ ווונדערלעכע אויפֿגערייזטע שפּיל צווישן זיין
 אין שווערע טויזנטער און מאַרד און גערוון —
 און דזשאַש, דער קאַפּ, דער אויפֿטוער פֿון דעם
 איז שטיל געשמאַנען פֿון דעם אַלץ בניס רודער
 און האָט געמריבן צום געוונטשטן ציל. און
 און פּונקט ווי אַלע שטאַרק ענערגישע נאַטורן,
 האָט ער ניט ליב געהאַט זיך אַפּשטעלן און ריידן
 פֿון וויטער עלנטער פֿאַרגאַנגענהייט.
 און אז אַ שכן, וואָס האָט אים געדענקט
 פֿון יענע צייטן מיטן שווערן פּאַק, און
 פֿלעגט אים אַ מאַל אַ זאַג מאַן: „דזשאַש, בני גאַט,
 איי-איי, אַ שווערער פּאַק געווען דיין פּאַק,
 וואָס דו האָסט דאָ געבראַכט אין די מקומות...“ —
 פֿלעגט דזשאַש אים געבן ענטפֿער מיטן האַלבן מויל,
 ביז וואָן דער גוי פֿלעגט זיך פֿאַרפּלודערן.
 און איבערשפּרינגען אויף אַ צווייטן ענין.

געוויינט האָט מען נאָך אַלץ אין אַלמן הויז, און
 וואָס האָט זיך מיט זיין אַלטקייט אויסגעטיילט.
 אַקעגן נײַעם שרײַענדיקן בנין. און
 די טעכטער זינגען ניט געווען צופֿרידן —
 נאָר ריידן הויך אין אַנגעזיכט פֿון פֿאַטער
 האָט זיי פֿאַרפֿעלט דער מוט. דערפֿאַר, די מאַמע

איז מיטן אלטן הויז געווען צופרידן. ווייל ער האט געזעהן
 עס איז איר ליב געווען איעדער ווינקל, ווייל ער האט געזעהן
 די אלטע און צעדרייטע קרומע ווענט און די ווינקלעך
 און אימלעך ווינקל מיט די אנגעשטעלטע פלים. ער האט
 א מאל פלעגט זי דערמאנען זיך אן טויטן קינד, ווייל ער
 וואס איז געווען א קרבן פאר דעם אלעם — ער האט
 און דאן פלעגט זי, א גיפטיקע, פארביסענע, ווייל ער
 מיט גרינע אויגן קוקן אויפן הויף, ווייל ער האט געזעהן
 ווו מ'האט זיך רויט און פעסט און שרייעוודיק אריבער
 געהויבן דער פירגארנדיקער בנין. ווייל ער האט געזעהן
 און דושאש, דער קאפ, דער פירער און פארזארגער —
 ער איז, דאכט זיך, געוועזן ווייט פון אלעם, ווייל ער
 גאר מיט זיין שארפן אויג באנומען אלצדינגען ווייל ער
 פארמאגן מיט ליב-און-לעבן אין געשעפט, ווייל ער
 גאר מיט זיין חוש דערמאפט און דורכגעפילט ווייל ער
 די נויט און דעם באגער פון יעדן איינעם. ווייל ער
 פלעגט צייטנווייז ארינווארפן א ווארט ווייל ער האט
 צו איינעם פון די זין, צי פון די טעכטער, ווייל ער האט
 פון וואס זיי פלעגן ווערן שטארק פארווונדערט: ווייל ער
 פון וואנען ווייסט דער פאמער גאר אזוינס ווייל ער
 וואס מ'האט גאר אויף די ליפן ניט געבראכט? ווייל ער
 ווייל ער האט געזעהן ווייל ער האט געזעהן
 די לעצטע צייט פלעגט ער ארומגיין שמיל, ווייל ער האט
 פארשווינדן פונעם הויף אויף שעהען לאנג — ווייל ער
 און אז ער קומט צוריק אהיים בני נאכט, ווייל ער האט
 פלעגט שפילן אויפן מויל בני אים א שמייכל
 און אין די גרויע יוגנטלעכע אויגן,
 פלעגט נאכקוקן דעם זילבער-גרויען רויך
 פון דיקן שווארצן רויכיקן ציגאר,
 וואס טוט זיך שפרייטן איבער יונגע קעפ

פֿון טעכטער אייננעבויענע איבערן געניי
און זין פֿארטיפטע אין די ביכלעך —
און שוויגן פֿלעגט ער היימלעך און פֿילזאגנדיק.
דאָס האָט ער שטילערהייט געקויפֿט אַ היים,
געווען פֿאַרנומען יעדן טאָג מיטן רעמאַנט:
מען האָט געקאלכט, געפֿאַרכט, געקלעפֿט פֿאַפֿיר
און ס'האַט געשמעקט מיט פֿרישע פֿאַרב און פֿאַפֿ
און סאָסנעברעטער פֿריש און גלאַט פֿון הובל;
ס'האַבן געקלאַפֿט דער האַמער און די זעג
און ס'האַט דער הובל רוישנדיק געזונגען.
און דורך די פֿענצטער פֿון באַניטן הויז
האַט זיך געשטרעקט די גרינע, פֿרישע פֿלאַך
פֿון ברייטע פֿעלדער און פֿון ווייטן וואַלד;
און אויפֿן סאָסניקן און פֿרישן דיל,
באַגאַסן מיט אַ זוניק-וואַרעס ליכט,
האַבן אין גאַלד און גרין זיך אומגעוויגט
געצאַקטע און געשפיצטע בלעמער-שאַטנס
פֿון שווערע, דיקע, אַלט און נייע דעמבעס.
און דושאַשן פֿלעגט זיין שווער זיך אַפצורייסן
פֿון גרויסן סוד וואָס האָט אים אַנגעפֿילט,
ווי מיט באַרוישנדיקן שטאַרקן וויין;
און אַפֿט, באַקונדיק די ברייטע פֿלאַך
פֿלעגט קומען אים אין זין דער אַלמער פֿסוק:
„דען אויסגעברייטערט האָט אונדז גאָט
און מיר'ן זיך פֿאַרפֿעסטיקן אין לאַנד.“

מחותנים

דער אלטער דושאש מיטן ציגאר אין מויל
איז זיך געזעסן שטיל און איינגעהאלטן —
די אויגן שטארק פֿאַרזשמורעט פֿונעם רויך,
דער גרויער קאַפּ פֿאַרוונקען אין די פֿלייצעס;
געהערט און ניט געהערט דעם אלטן שכן
מיטן פֿאַרשפיצטן טרייסלדיקן בערדל
און קליינע שפיציקע און בלויע אויגן.
דער שכן האָט גערעדט געלאָסן, שטיל,
געבלאַזן קנוילן רויך פֿון שוואַרצער ליולקע,
געפרוּווט אַרײַנקוקן אין יודנס אויגן.
נאָר ס'האַט דער ייד געזשמורעט זיי פֿון רויך
און ס'איז געווען אוממעגלעך פֿאַרן שכן
צו זען און צו פֿאַרשטיין דעם יודנס מײַן,
פֿון וואָס דער שכן האָט זיך שטאַרק געערגערט.
די „אַנקל סעם-באַרד“ האָט גערוועזן געצוקט
און ס'האַבן זיך די שיטערע און גרויע האַר
פֿון אלטן קאַפּ געבלאַזן און געפֿלאַטערט.
די אלטע אינעם קלייד פֿון שוואַרצן זייד
איז שטייף און גראָד געזעסן אין איר שטול
אין איין און זעלבער פּאַזע, ווי פֿאַרשטאַרט,
מיט מוטנע, לעבלאַזע און שווערע אויגן.
דער לאַמפּ איבערן מיט האָט העל געברענגט,
געשפּיגלט זיך מיט קלאַרע דינע פֿייערלעך
אין גלעזער שטאַרקן טײַ, וואָס קיינער האָט
צו מאַל אַפֿילו זיך ניט צוגערירט צו זיי.
און ס'האַט דער טײַ פֿאַרשעמט געקילט זיך,
געבלאַזט מיט דינע קרײַזלדיקע רויכלעך.

און ס'האט דער וואנמזייגער געקלאפט, געקלאפט,
און אנגעיאגט אן אומעט אינעם הויז.
ביז ס'איז דער שכן פון געדולד ארויס,
און פון דעם ווייכן פארמאסקירטן טאן
איז ער ארויס מיט ביטערניש און גאל;
דער האס האט אים געבלעזלט אין די אויגן
און ס'ביסל אלט דין בלוט האט אנגעשפארט
צום אלטן שארבן מיט די דינע האר
און זיך געגאסן מיט א טריבער רויטקייט
פון אונטער דער צעקניטשטער פארמעטהויט.
א פאטש געטאן אין טיש מיט אלע כוחות,
אז ס'האט די אלטע אזש א שפרונג געטאן.
דאס קול איז אים געווארן שארף און שנידיק
און קוקנדיק דעם יידן הארט אין פנים
גערעדט פארביסן: „דזשאש — האט ער געזאגט —
אז ס'מיידל איז געקומען און געזאגט
אז זי האט זיך פארהייראט מיט דיין זון,
האב איך גאר גלייבן ניט געקענט די אויערן.
מיין ברודערס טאכטער און דער ייד? א פיינע פאר.
ווען ס'וואלט מיין ברודער האווארד איצט געלעבט,
וואלט עס מסתמא ניט דערצו געקומען.
איך גיי ארום די לעצטע פאר חדשים דול
און שעם מיך אויפצוהייבן מינע אויגן —
דערוויס איך מיר אז דו ביסט גאר פלאם-פליער,
ארויסגעטריבן פון געשעפט דעם זון,
און גיי האב טענות. נו, דערלעכט זיך צייטן...
„און איך האב גאר דעם ייחוס ניט געזוכט“ —
האט שטיל און קיל דער ייד אריינגעשמעלט.
„אזוי? — האט זיך דער שכן אנגעצונדן —

איך האָב אַפֿילו נים געוואָלט דאָ קומען, זענען אַזוי
 אויף פֿכוד האָב איך נים פֿון דיר צו וואַרטן, און אַזוי
 נאָר מיר געפֿעלט, ווי דו, דזשאַש, ברעקלסט זיך...
 איך וואָלט נאָר, דזשאַש, געוואָלט דערגיין דעם סוד
 פֿון דיין געוואַלדיק גרויסן ייִחוס. און אַזוי
 צי שמעקט'ס אין דעם וואָס דיניע אַלמע אַבֿות,
 זיי האָבן נייַנצן הונדערט יאָר צוריק
 געקרייצקט דזשיווסן?"

דער יוד האָט נים געענטפֿערט.
 ס'איז דער ציגאַר אין האַנט געווען שוין טויט,
 האָט מיט דער צווייטער האַנט זיך צוגעדעקט
 די מידע אויגן, ווי ער וואָלט געשלאָפֿן;
 די אויפֿגערעגטע האַרבע שווערע רייד
 זיי האָבן אים געשלאָגן ווי מיט שמיינער
 און ס'האָט זיין גוף געקאַרטשעט זיך פֿון פיין —
 האָט ער, פֿאַרלוירן און געפֿיניקט, זיך געדריקט
 אין טיפֿן גרויסן שמול און שמיל געשוויגן.

דער שכן האָט געוואַרט צו הערן ענטפֿער —
 געריבן שוועבעלעך צו אַנצינדן דעם מאַכאַק,
 נאָר ס'האָבן זיך די שוועבעלעך געבראַכן.
 האָט ער מיט פעס די ליולקע אָפֿגעלייגט.
 נאָר, אז ער האָט דערוואַרטן נים געקענט זיך
 האָט ער גענומען ריידן פֿון דאָס נייַ:
 „נו, דזשאַש — האָט ער געזאָגט — אַ וועלט, אַ וועלט!
 געדענקסט כאַטש, ווי דו ביסט אַהער געקומען?
 אַ בעטלער, אַ ציגיינער, אָפֿגעריסן,
 וואָס האָט זיך אומגעשלעפט אויף אַלע וועגן
 צעדאַרט, צעקוואַרט, מיט משאַ אויף די פֿלייצעס.“

איצט ביסטו פֿעט געוואָרן, דזשאַש, און גלאַט,
מיט הייזער און מיט ברייזער און, מאַזומאַ...
(באַקוקט דאָס הויז מיט שטעכעדיקע בליקן,
צעפֿירט די הענט און האַגלט פֿון דאָס ניין)
אַ ביסל זיך פֿאַרפֿונדעוועט, מיט זייד און סאַמעט,
מיט זילבער און מיט גאָלד, מיט אלעס גוטן.
אַ האַלבע שטאַט געהערט דאָך שוין צו דיר —
איך וואָלט געזאָגט כאַטש, אַז דו שאַצסט עס אָפּ,
אַז דו ביסט דאַנקבאַר פֿאַר דער גרויסער שפֿע —
איז ניין — דו ברעקלסט זיך און שלינדערסט זיך,
און דיר שטייט נאָך ניט אַז מײַן ברודערס טאַכטער.
ווי שטייט דאָרט אין דײַן אַלטן טעסטאַמענט:
אַז ס'וועט ישורון פֿעט — איז בריקעט ער!"

די אַלטע איז געזעסן דורך דער צײַט,
געזעסן שמניף און שמיל און ווי פֿאַרשטאַרט,
נאָר פֿון די רויטע אויגן האָט געפֿלאָסן
מיט בלאַסע שמוע שווינגנדיקע טרערן.
עס האָט געפֿלאָסן אויפֿן בלאַסן פנים,
אַרומגעקרייזט די נאָז און טויטע ליפֿן,
און פֿון די ליפֿן אויף איר האַרץ געפֿאַלן.
און זי האָט דורך דער צײַט זיך ניט באַוועגט,
ניט אָפּגעווישט די רינגענדיקע אויגן.
האַט ניט גערעדט, האָט ניט געשלוכצט, זיך ניט באַוועגט —
האַט בלויז באַגאַסן זיך מיט טויטע טרערן.

נאָר אַז דער שכן האָט צום סוף געענדיקט,
האַט דזשאַש אַראַפּגענומען האַנט פֿון פנים —
(זײַן פנים איז געווען צעקרימט פֿון ווייטיק

און זינע אויגן האבן ביז געלויבטן).
זיך אויסגעגלייכט אין שטול און האט געזאגט:
„האסט אלץ ארויסגערעדט וואס ס'דריקט דיר, שכן?
ווען דו וואלט ניט געווען מיין שנורס אן אַנקל,
וואלט איך פֿון דיר דיין גראַבֿקייט ניט פֿאַרנומען —
דאָס האָב איך פֿון איר פֿכּוּד וועגן דיר געשוּינט.
דו וואַרפֿסט מיר פֿאַר מיין עלנט פֿון אַמאָל
און האָסט פֿון מיר קיין נחת ניט אויך היינט —
מסתמא איז עס גרויס דיר אין די אויגן.
נאָר אַרעמקייט, מען זאָגט, איז ניט קיין שאַנד,
און אויב אַצינד געהערט אַ האַלבע שטאַט צו מיר,
ווי דו ווילסט האָבן — איז האָב איך אויף דעם
געווייטיקט און געאַרבעט יאָרן-לאַנג.
ניט דאָס אַכער האָב איך געוואַלט דאָ אויסברענגען:
האָסט פֿרֿוּער דאָ פֿאַרבֿיגייק דערמאָנט
דעם אַלטן חטא פֿון מיינע עלטער-אַכּוּת,
וואָס זיי האָבן דיין גאַט געקרייציקט — דאָס
איז אַפֿשר נאָר געווען די ערשטע סיבה
פֿאַר וואָס כ'האַב ניט געוואַלט דיין ברודערס טאַכטער.
קען זיין, מיט יאָרן שפּעטער, אז עס וועט
דער פֿלאַם פֿון יונגן בלוט זיך איינשמילן —
וועט ער, מיין זון, דאָס אייגענע דערהערן
פֿון מויל פֿון אויגן ווייב, זיין פֿלייש און בלוט,
און דאָס וואַלט זיין צו ביטער. ווייטער אַבער
זאָלסט דו זיך וועגן דזשיקאַבן ניט זאָרגן,
ער וועט שוין, דזשיק, אליין באַשמיין זיין שמעל.
אַ גוטע נאַכט דיר, שכן".

דער טאג

ער, די ליכטיקע און ווונדערלעכע טעג
פֿון אונדזער רײַכן, גאָלדיק-זאַמן האַרבסט!
ס'איז איינגעטלעך קיין האַרבסט ניט, נאָר אַ זומער,
אַ צווייטער זומער, ליכטיק, גאָלדיק, רויט,
געמישט מיט טיפֿן גרין און בראַנדז און קופּער
און ווערמילאָן און טיפֿן בלוי פֿון הימל.

עס שטייען טעג ווי פֿולע ליכטיקע חלומות
אין אומגעהייער זעט און וואַרעמקייט און שפֿע;
די ערד האָט זיך צעלייגט און אָפּגעלאָזט פֿאַרצערמלט
אַ מיִדע פֿון איר זעטיק-שווערן איבערפֿלוס
און שלאָגט פֿון זיך מיט היץ, און שטראַמט פֿון זיך
מיט רײַפֿער פֿולער פֿוילקייט, ווי אַ זאַטע מאַמע
וואָס האָט נאָר וואָס איר קינד געגעבן זייגן —
דאָס קינד איז זאַט, האָט אָפּגענייגט דאָס קעפל
און ס'טריפֿן נאָך מיט מילך די פֿולע ברוסטן.

עס ווייען פֿולע וואַרעמלעכע ווינטלעך,
עס גייט די קלאַרע שטראַמענדיקע לופֿט
ווי אַלמער קלאַרער שמעקנדיקער וויין,
מיט יעדן שטראַם דערקומען נייע ריחות
און שפּאַרן אָן צו די געהירן און פֿאַרשיפורן.

נאָר פֿולער פֿונעם טאָג איז דער פֿרימאַרגן —
ווען פֿון דער בלויער ווייכער פֿינצטערניש
שווימט פֿייערדיק אַרויס די ראַד פֿון זון;

און אלץ באקומט א ניט-רעאלן אויסזען
מיט אומבאקאנטע לופטיקע קאלירן
און מאדנע, ביו היינט ניט-דערבליקטע פארמען.

צו ערשט שווימען ארויס די גרויע ביימער —
און פלוצעם ווערן זייערע קעפ פארפלאמט,
און ס'גליטשט דער פלאם אראפ זיך נידעריק
און ס'ברענט א בוים — קאלירן-קארנאוואל —
מיט זיינע רויטע צונטערדיקע בלעמער,
מיט זיינע געלע בלעמער, מיט די זאפטיקע
נאך טיפע גרינע בלעמער, אלץ באהויכט
מיט זילבער-גרויען הויך פון טוי פון נאכט.
דער טוי צערינט, צעפליסט, ווערט אויסגעוועפט —
און ס'ברענט דער בוים פילפארביק, ריין און קלאר.

דערנאך קומט צו דאס ליכט צום בלויען גרונט —
און, גרויסער גאט, וואס פאר א ווונדער פארן אויג:
געוויקלטע קעפ קרויט פארפלאכטן הארט
און זאפטיק-פריש און שווער און שטייף און פייכט.
און לאנגע שווארצעך-גרינע קאווענעס
מיט געלע לאנגע פלעקן אויף די בייכער,
פאררויקלטע אין נעצן געלע בלעמער.
און אומגעהייער שווערע פאמידארן,
וואס האבן זייער פלאנץ אראפגעצויגן
און בייגן זיך ארונטער צו דער ערד
און שפאלטן זיך פון איבערפלוס און זאפט.
און אומעטום די שפע פון די טרויבן,
וואס שיטן זיך אראפ פון אלע פלויטן

אין שווערע איבערפליסיקע געדיכטע הענגלעך,
 באהויכט מיט גרויען טוי, מאסיוו און שווער.
 עס דראפען זיך די פֿיבערן פֿון וויין
 און קריכן איבעראל און פֿילן אָן די לופֿט
 מיט זייער טערפקן, זיסן, הייסן ריח.
 און פֿייגל, פֿייגל, פֿייגל אומעטום
 מיט רויטע ברוסטן און מיט כלויע פֿליגל,
 מיט רויטע פֿיסלעך און מיט שוואַרצע פֿיסלעך —
 און איטלעך זינגט אָן אַנדערן געזאַנג
 און פֿלוידערט און פֿאַרגייט זיך אויף זיין שטייגער.
 אַ מענטש קען אַפֿלעכן זיין וועלט — פֿאַרנומען,
 פֿאַרטראַגן און פֿאַרשלעפט פֿון זיינע דאגות,
 מיט זיינע טעגלעכע פֿאַרשקלאַפֿטע אַרבעטן —
 און קיין מאַל גאַר די ווונדער ניט באַמערקן.
 נאָר ס'טרעפֿט אַ מאַל, דער זעלבער מענטש דערזעט
 דאָס אַליץ פֿון נייַעם ווינקל — דאָס געוויינלעכע
 ווערט פֿלוצעם נייַ און פֿריש און אומגעוויינלעך —
 אַן אומבאַקאַנטע וועלט. דאָס אויג ווערט לויטער,
 עס זעט אַזוינס וואָס עס האָט פֿריער ניט געזען —
 און ס'ווערט דער מענטש פֿאַרגאַפֿט, באַרוישט, דערצימערט.

אין יענעם טאָג האָט אויך דער אַלמער דזשאַש
 אַ שפּראַך אויף טאָג זיך אויפֿגעהויבן, ווי זיין שטייגער,
 געמורמלט אויף דער אַלמער שוואַרצער דינסט,
 למאי דער פֿרישטיק האָט קיין טעם און ריח,
 פֿונקט ווי געוויינלעך. האָט פֿאַררייכט זיין ליולקע
 און האָט זיך שטיל אַרויסגעשלייכט אין גאַרטן.
 זיין אַלט געביין האָט זיך געדרייט אין דרייען.

מיט אַנשטרענגונג אַראָפּגעקערעכצט די טרעפּ,
האַט אָפּגעכאַפּט מיט שוועריקייט דעם אַמעם,
אַראָפּגעזעצט זיך אין דעם אַלמין וויגשמול,
האַט אויפֿגעהויבן די פֿאַרגלאַצטע אויגן —
און פּלוצעם איז געשען מיט אים דער ווונדער.

עס איז געווען ווי ס'וואַלט אַ דיקע הויט
זיך אָפּגעשיילט פֿון אַלמנס אויגן, און זײַן בליק
איז קלאַר און שאַרף און ליכטיק-העל געוואָרן;
און זײַנע אויערן וואָס זײַנען שווער געווען,
זיי האָבן פּלוצעם אָנגעהויבן לעבן,
געצייטערט און וויכירט אין דינער לופֿט.
אַט גייט דער ריח פֿון געבענמשמן וויין,
אַט פֿליסט די לופֿט פֿון קילע ווינטער-עפל,
אַט יאָגט אים נאָך די זיסע, קילע מענטע;
עס ווייט דער ביטערלעכער שאַרפֿער ריח
פֿון צוגעטריקנען פֿאַרנעלבטן מאַכאַק.

דעם אַלמנס נאַזפֿליגל האָבן געצוקט
און גיריק נאַכגעשפּירט די שטראַמען לופֿט.
די אויגן האָבן זעעריש אַרײַנגעזאַפּט
דעם גרויסן שטח פֿון אַרום — איז אַלץ
געשטאַנען אָפֿן, ברייט און ווייט און אָפּגעדעקט,
מיט איטלעך שטיינדל, גרעזל, קוסט און בלום,
מיט איטלעך פֿרענדזל פֿון די נאַנטע פֿאַרהאַנגען
אויף ראָזע פֿענצטער. ס'איז ווונדערלעך געווען,
ווי ס'האַט קאַליר זיך אויסגעמישט מיט קלאַנג
אין איין האַרמאָנישן און קלאַרן אויסגאַס.

דעם אלטן איז געוואָרן גוט. האָט ניט געמראַכט,
 האָט בלויז געפֿילט אוממיטלכאַר, ספּאַנטאָן,
 און ס'האַרץ האָט פֿיכעריש און שנעל געקלאַפּט
 ווי בײַ פֿאַרליבטער יוגנט, האָט זיך אָפּגעלאָזט
 און אָפּגעגעבן זיך אין גאַנצן צום געפֿיל;
 האָט זיך אַראָפּגעלאָזט צום סאַמע גרונט
 פֿון דעם געפֿיל, און האָט דערשפּירט דאָס גליק
 און לײַדנשאַפֿטלעך גרויסן צער פֿון אויפֿלײַזונג —
 און גליקזעליק פֿאַרמאַכט די מידע אויגן.

פֿון איצט — איז דאָס ממשותדיקע לעבן
 געוואָרן ניט-דעאַל און פֿרעמד, ניט-נייטיק.
 דער שוואַרצער האָט אים שמיל געוועקט פֿון שלאָף,
 אז די מאַשין שטייט גרייט אין פּלאַץ צו פֿאַרן —
 האָט ער אים אָפּגעטריבן מיט דער האַנט
 און ווידער באַלד זיך אָפּגעגעבן צום געפֿיל.
 ... דאָרט ערגעץ אין דער טומלדיקער שטאָט
 איז דאָ דאָס הויז וואָס ער האָט אויפֿגעבויט
 און סחורה, קונדן, וועקסלען, געלט... צו וואָס?
 ער האָט אַזש אויפֿגעדריקט די אַלמע פּלייצעס.
 און דאָ איז גוט — און פֿאַר די אַלמע אויגן
 האָט בלענדנדיק געשיינט אַ גרויסע זון.
 ער האָט געזען פֿאַר זיך באַקאַנטע פּנימער,
 נאָר ווייטע, פֿרעמדע, ווי פֿון ווייטע וועלטן;
 געשפּירט, ער ווערט געטראָגן אין דער לופֿט,
 ווי איבער טיפֿע, ווייטע אָפּגרונטן;
 ווי דורך אַ וואַנט זײַנען צו אים דערנאַנגען
 באַקאַנטע, אַבער דאָך פֿאַרפֿרעמדטע שטימען.

די צייט האט זיך געשמעלט. ס'איז ראָז געווען —
 א טיפער חלל מיט א גרויסן דיסק
 פֿון א פֿאַנטאַסטיש גרויסער רויטער זון.
 און אין דעם גרויסן רויטן דיסק איז עמען
 געגאַנגען מיט א פּאַק אויף זײַנע פּלייצעס —
 געגאַנגען און געגאַנגען און געגאַנגען.
 האָט ער זיך אָנגעשטרענגט מיט אַלע פּוּחות,
 האָט ער זיך ברייט און גליקזעליק צעשמיכלט
 און אַזש אַ מאַך געטאַן די געלע האַנט.
 די ראַזקייט איז געשטאַנען — און אין קאַפּ
 געשווימען זײַנען זעונגען און בילדער
 און אָנגענומען ווּנדערלעכע פֿאַרמען.
 עס האָבן זיך געפּלאַנטערט שטיקלעך תּהילים
 און אַפּגעריסענע געדאַנקען און געפֿילן
 אַן אָנהייב און אַן סוף — און ס'איז ניט אַפּגעשטאַנען
 אַ קינדערלידל וואָס די קליינע קינדער זינגען,
 וואָס האָט זיך אומבאַוויסזיניק פֿאַרקריצט
 אין אַלטנס מוח מיטן וואָרט און ניגון:
 „פֿאַרוויג מיך צום שלאָף אין מיין אַלט קענטאַקיי-היים
 און דעק מיך צו מיט דיקסים בלויען הימל“...

1922

ירושנה

ירושה

איבער מיר האָבן דורות געוויינט :
"....מײַן קינד, דו זאָלסט בלײַבן אַ יוד.
זאָל דיין טאַטנס ירושה און לײד
אין דיין האַרצן טיף ווערן געהיט.

כ'בין מיט גאָלד ניט געוואָרן באַשמראַפֿט,
נאָר מיט גײַסט האָט באַשאַנקען מיך גאָט ;
איך טראַג דורות און דורות אין זיך —
ער פֿאַרמײַדט ניט פֿון אונדז זײַן גענאָד.

איך בין מיד, איך בין אַלמ, דו ביסט יונג —
גיי פֿאַרויס, גאָט באַשירעמט מײַן קינד ;
און דיין זעל זאָל געלײטערט אַרויס
דורך נסיונות פֿון לעבן און זינד.

ניט פֿאַרגעס אונדזער גאַנג איבער וועלט —
זײַ אַ יוד... ער האָט מער ניט גערעדט ;
נאָר זײַן בליק האָט געלויכטן, געגליט,
מיט בטחון און שטילן געבעט.

ס'האַט אין שול דער נר-תמיד געברענט
מיט זײַן צימערדיק-טרויעריק ליכט —
כ'האַב מיט ייראה און אַנגסט זיך געבויגן,
אין פּרוּכת פֿאַרהילט מײַן געזיכט.

עלעגיש

...און איצט ווען ס'נעמט מיין טאג זיך צונעם אַזונט נייגן,
גייט איבער ס'הארץ מיט בענקעניש אין שמילער שעה
נאך דעם וואָס איז געווען און איז שוין מער ניטאָ,
נאך ווייטער קינדהייט וואָס איז לאַנג פֿאַרפֿלויגן;
נאך יענע זעונגען פֿון ריינסמן גאַלד געשפּונען,
וואָס האָבן אויפֿגעשניטן, געשפּילט ווי פֿערזן פֿון אַ ליד
אין צארטן צימער; אויפֿגעבליט און אָפּגעבליט
און ווי די פֿאַרבן פֿון אַ זונפֿאַרגאַנג צערווען.

עס לעבט, געדײַט דער ערשטער פּישוף אין זכרון,
דער ערשטער רוף פֿון לעבן, ערשטער צימערקלאַנג;
ס'האַט אַלץ זײַן ריח און קאַליר און זײַן געזאַנג,
ס'גייט קיין זאַך נישט אין גאַנג פֿון צײַט פֿאַרלאָרן.
פֿאַראַן אַ שעה ווען אַלץ טויכט אויף און קומט צום לעבן —
די וועלט ווערט ווידער יונג, עס טוט דיך אַ פֿאַרפֿלייץ
מיט בילד, מיט זעונג און מיט קלאַנג, מיט ערשטן רייץ,
און טוט מיט טרייסט און רחמים דיך פֿאַרוועבן.

ווען כ'שעם זיך נישט — וואַלט איך זיך צו דער מוזע ווענדן:
אַ, מוזע טרײַע, ס'ליגט מיין אַלמע וועלט צעשמערט;
ווי נעמט מען פּוּחות און ווי נעמט מען מוט, אַז ערד
און הימל האָבן זיך פֿאַרלייגט אונדז צו פֿאַרלענדן?
אַ, מוזע ייִדישע פֿון איכה און פֿון תּהילים,
מיט ווערטער — פֿייערן געצונדן שוואַרץ אויף ווייס,
מיט וויזיעס — בליצן אײַנגעשמידט אין אײַן,
און מיט צעבראַכן האַרץ וואָס לאַזט זיך קיין מאַל שמילן.

ביסט מיטגעגאנגען אין דעם לאנגן וועג פֿון וואַגל,
געקלעמט מיט אונדזער קלעם, געברענט אין אונדזער בראַנד;
ארויסגעשלוכצט אונדזער געוויין פֿון לאַנד צו לאַנד,
געטראָגן טרייסט און טרערן אין די פֿולע לאַגל.
איז דאָ אַ לאַנד וווּ דו האַסט נישט מיט אונדז געטראָגן?
איז דאָ אַן אָרט וווּ דו האַסט נישט מיט אונדז געברענט?
נאָר אומעטום האָבן געטריפֿט מיט טרייסט די הענט,
און אומעטום געבראַכט אונדז שוין און שאַטן.

דו ביסט אַ מאַל-אַ מאַל פֿאַרכני מיר דורכגעגאנגען,
דערזען מיך אַ צעטראַטענעם אין אייגן בלוט —
האַסט דו געזאָגט: לעב אין דיין בלוט! לעב אין דיין בלוט!
און ס'האַלט דיין שפּרוך זינט דעמאָלט מיך געפֿאַנגען.
אַ, ווונדערלעכע, סאַראַ ברכה האַסטו מיר געגעבן —
איך וואַלגער זיך אין בלוט, עס גרייכט שוין ביז צום האַלדז,
עס ברענט די ערד, דער הימל פֿלאַמט, דאָך לעב איך אליין —
פֿון אַש און חורבן שטיי איך אויף צום לעבן!

קין

זאל מיך דער האר פֿון אלע וועלטן
ניט שטרעפֿן פֿאר די רייד —
נאר לויט דער מעשה פֿונעם ערשטן מאָרד,
ווי ס'ווערט דערציילט אין שריפֿט,
איז ער, דער האר, ניט נאר גערעכט.

ס'איז ער, וואָס האָט די שינאה-קינאה
צווישן די צוויי ברידער נאָך פֿאַרטיפֿט,
וואָס האָט דערנאָך געפֿירט צום מאָרד.
און טאַקע, לאַמיר נאָך אַ מאַל
דאָס בוך פֿון ביכער עפֿענען
און זען וואָס שטייט געשריבן דאָרט :

די ברידער האָבן אים געבראַכט מתנות —
ס'ברענגט קין אים די ערשטע פֿרוכטן פֿון דער ערד,
און הָבֶל — זיינע פֿעמע שטיקער שאַף ;
האָט ער, דער בורא, אָנגענומען הָבֶל'ס גאַב,
פֿון קינען און פֿון זיין גאַב —
האָט ער זיך אָפּגעקערט.

פֿאַר וואָס? איז ניט געזאָגט דאָרט, ניט דערקלערט.
און ווי מיר ווייסן און באַנעמען
איז דאָך די אַרבעט פֿון דעם ערשטן זייער
פֿיל שווערער פֿונעם פֿיטערער פֿון שאַף —
האָט אויפֿברעכן באַדאַרפֿט די בראַשיתדיקע ערד
און צוגרייטן דעם גרונט פֿאַר זריעה ;

געראָבן זיך אין רויערד מיט די פֿינגער,
געראַנגלט זיך מיט סקאַלעס און מיט דערנער,
געברענט אין היץ, געפֿירט אין קעלט און רעגן —
ביז וואַסקן, בלויען און געדנייען
האַבן די פֿרוכטן פֿון דער ערד גענומען.

צום סוף, ווען ער קומט אויסדריקן זיין דאַנק
און ברענגט צום האַר זיין שווער-פֿאַרהאַרעוועטע גאַב —
האַט ער פֿון אים און פֿון זיין גאַב זיך אָפּגעקערט.
— פֿאַר וואָס?

יוסף און זיין האַרינטע

לויטן מדרש

„קום ליג מיט מיר!“

אזעלכע אָפענע און אומפֿארשעממע ווערמער
פֿון מויל פֿון דער עגיפטישער גראַנדדאָמע —
צעברענט, פֿארצערט פֿון אירע הייסע בלוטן,
מיט לעבצנדיקע הענט און פֿיס און ברוסטן,
מיט קערפער אָפענעם, גייט אויס פֿון האַווה:
„קום ליג מיט מיר!“

אזוי איז זי אים נאָכגעגאַנגען טאָג נאָך טאָג
דעם פֿרעמדן שלאַנקן שקלאַפֿן-ינגל.
נאָר ער האָט זיך צו אירע רייד ניט צוגעהערט —
פֿאַרקערט,

מיט רייד מיט ניכטערע פֿון איר זיך אָפֿגעווערט:
וואָס הייסט? ער קען אזוינס זיין האָר ניט אָפֿטאָן,
זיין האָר איז גוט צו אים, אים אַנפֿאַרטרויט
זיין גאַנצע האַב-און-גוטס, אַחוץ זיין ווייב —
און ווי קען ער די גרויסע זינד באַגנין?
זי אָבער האַלט זיך ביי דאָס איריקע און ברענט:
„קום ליג מיט מיר!“

און זאָגן מוז מען: ס'איז דער בחור שײן —
די האָר געלאַקט, די אויגן גליען,
אין זיך פֿאַרטיפֿטע אויגן פֿון דעם טרוימער,
מיט פֿיין-געפֿורעמטע געמאַקטע גלידער
און דורכגעלויכטן מיט זיין מאַמע רחלם חן.
אַנומלט האָט זי אירע חבֿרטעס פֿאַרבעטן,
אַלץ פֿרויען פֿונעם העכסטן ראַנג אין לאַנד,

פֿאַרגרייט זיי פֿיבוד: שאַלן אַפעלסינען זיך אַזוי אַז זיי זענען
מיט שאַרפֿע מעסערלעך די פֿרוכט צו שוילן, און זיי זענען זיך
און יוספֿן געשמעלט זיי צו באַדינען —

האַט יעדע איינע זיך אויף אים פֿאַרקוקט
און אַפֿרייסן פֿון אים די אויגן ניט געקענט, זיי זענען זיך
און ניט געזען און ניט געשפירט אַפֿילו
אַז זיי האָבן ביז בלומ צעשניטן זיך די הענט. זיי זענען זיך
האַט זי געטראַכט: איין קורצע שעה אים אָנגעקוקט
און זע נאָר, וואָס מיט זיי איז דאָ געשען —

הינט ווי מיט מיר, וואָס האָב אים תמיד פֿאַר די אויגן?
און ער האָט אַלין זי אויסגעמיטן —

ביז איין מאָל, ווען ס'איז קיינער ניט געווען אין הויז
פֿאַר וועמען זיך צו היטן,
האַט זי אים אָנגעכאַפט, אַרומגעכאַפט
פֿאַרשטשעמעט אירע פינגער אין זיין קלייד,
זיך צוגעדריקט צו אים מיט אַלע פּוחות:
„קום ליג מיט מיר!“

נאָר ער האָט זיך פֿון קלייד אַרויסגעפלאַנטערט,
איז אויסגערוגען פֿון די הענט איר און אַנטלאָפֿן —
און זי איז שטיון געבליבן מיטן קלייד
פֿאַרדריקט אין ביידע הענט. צו זיך געקומען —

האַט זי פֿאַר פֿעס און ווייטיק און באַליידיקונג
גענומען שרייען אויפֿן הויכן קול,
אַז ס'איז דאָס גאַנצע הויז צונויפֿגעלאָפֿן.
„זעט נאָר — האָט זי געשוימט — ער האָט געבראַכט אַהער
אַ מאַן פֿון עבֿרים-לאַנד, אונדז אויסצושמעלן
אויף שאַנד און שפּאַט; ס'האַט אים פֿאַרגלוסט זיך נאָר
מיט מיר צו ליגן. אַז איך האָב גענומען שרייען —
איז ער אַנטלאָפֿן, איבערגעלאָזט ס'קלייד.“

אז ס'איז דער מאן אהיים געקומען שפעטער
 און אויסגעהערט די טענות פֿון זיין ווייב —
 האָט גרימיק זיך צעברענט אין אים זיין צאָרן
 און האָט דעם שקלאַף זינגעם פֿאַרזעצט אין תּפֿיסה.
 ס'איז אייגנמלעך גאָר שווער אונדו צו באַנעמען,
 למאָזי זיין האָר האָט אים, זיין יונגן שקלאַף, געלאָזט
 אזוי לייכט אָפקומען. דער חומש גיט ניט אָן
 קיין מאַטיווירונג פֿאַר זיין מילדער האַנדלונג.
 קען זיין, ער האָט ניט זייער שטאַרק געגלייבט
 אין אירע רייד, געווען אויף איר אַ מבֿין,
 האָט ער געטראַכט: ניט מעגלעך, אז דער יונגל
 זאָל וואַגן טאָן אזוינס; אויך קען געמאַלט זיין,
 אז יוספֿס אויגן האָבן אים דערציילט דעם אמת
 וואָס ער האָט ניט געוואַגט אַרויסצוזאָגן —
 דערצו, קען זיין, האָט ער פֿאַרמאַגט אַ שטיקל יושר
 און האָט געלאָזט אים אָפקומען מיט תּפֿיסה.
 אויף דער געשיכטע אויף דער דאָזיקער — האָט איין מאַל
 אַ גראַנדדאָמע, אַ רוימישע מאַטראָנע,
 מיט אונדזערן אַ הנא אַ דיספּוט פֿאַרפֿירט:
 זי גלייבט ניט, זאָגט זי, אין דער מעשֿה פֿונעם חומש,
 דער חומש האָט דאָ עפעס אויסבאַהאַלטן;
 ווי לאָזט זיך שיקן גאָר אזא מין מעשֿה?
 אַ יונגער מאַן, אין היץ פֿון זינגע בלוטן,
 זאָל קענען בנישטיין גאָר אזא נסיון?
 אויף דעם האָט איר דער הנא אָפּגעענטפֿערט:
 דער חומש — זאָגט ער איר — איז דורכויס אָפֿן,
 האָט קיין מאַל ניט געזוכט אַ זינד פֿאַרדעקן.
 אַט איז ראובן, בכור פֿון אַלע שְׁבָטִים,

געלעגן מיט זיין טאטנס קעפטווייב בלהה,
און יעקב האט געוואסמ דערפֿון; אט איז יהודה,
דער יונגער לייב און גיבור פֿון די שבטים,
געגאנגען און געלעגן מיט זיין שנור, מיט תמרן,
און ס'האט דער חומש אלץ דאס ניט באהאלטן —
און די זינגען געווען שוין ריף אין יארן
און אין רשות פֿון זייער פֿאטער יעקב;
און דער — א ינגל נאך אין פֿרעמדן לאנד,
נאך וואס זאל דארפֿן גאר דער חומש וואס באהאלטן? —
און ס'זינגען שמוס געווארן אירע מענות.

די קליינע אבישג

דעם אלטן מלך איז קאלט, ער איז אלט און קאלט
און פיל מ'זאל אים ניט אינדעקן — אים איז קאלט.
ליגט ער איינגעדרייט, צונויפגעדרייט, פארשוואכט,
און ס'נעמט ניט קיין שלאף אים דורך דער קאלטער נאכט.
האט מען געפאלגט די עצה פון די יודעי-חזן...
דאס שענסטע מיידל פון לאנד אים געבראכט —
אט, זי וועט ליגן אין זיין שוים, וועט אים ווארעם זיין.
און ווי ס'איז ווויל באוויסט — איז ער מיט זאָרן צוריק
געווען דער גרויסער מבין, זאל אים צו גנאי ניט זיין,
אויף ווייבערשער שיינקייט און ווייבעריש גליק.
און דאָ ברענגט מען די קליינע אבישג אריין:
א סארנע א יונגע פון בערג, מיט צעשראקענעם בליק
באצויגן ווי מיט טוי, האלב-קינד, האלב-פֿרוי —
א בלום פֿארן אויפבלי, פֿארשלאסן-פֿארמאכט.
איז ווארט שוין דער מלך ס'זאל צופאלן נאכט,
זי זאל ליגן אין זיין שוים. ס'ווערט אים גוט —
אזא ווארעם און צאפלידיק און ליכטיק בלום!
אפֿרוער, ווען ער איז געלעגן צונויפגעדרייט
אליין און קליין, ס'הארץ פֿארקלעמט אין זיין לייד —
האבן געפלאַנטערט אין קאפּ זיך שווערע געדאַנקען,
חרטה אויף מעשים וואָס ער איז באַגאַנגען,
ווי אַ מעשה דאָרט, זאל ניט דאָס אויסגערעדט זיין,
מיטן ריכטן און אַרעמען און זיין איינציקע שאַף,
מיטן צעפֿלויגענעם נביא און זיין וואָרט פֿון שטראַף.
אַ מאַל זיך דערמאַנט אַן פּסוקים פֿון תּהילים,
וואָס האַבן געטלִיעט אין זכּרון אין שוואַכן —

געהידושט זיך בלויז: ווו האט ער געהאט צייט
 אזוי פיל מזמור-לדודס צו מאכן?
 אז בסך-הכל איז ער תמיד געווען געיאָגט,
 גערודפֿט, געפלאָגט, ווו גענעכטיקט ניט געטאָגט,
 פֿון פֿרעמדע, אזוי גוט ווי פֿון אייגענע שונאים,
 ס'האָבן געזוכט זיין לעבן זיינע אייגענע בנים.
 אבער איצט — וואָס אים תהילים, ווען אים תהילים?
 דער אלטער לעבט ווידער דורך יונגע געפֿילן —
 ס'איז וואַרעמער טאָקע! וואָס זינגער, ווער זינגער?
 פֿאַרנעסט זיך אָן אַלין, וויל פֿון קיין זאך ניט טראַכטן,
 ס'ריזלען נייע שטראַמען אין גוף אין פֿאַרשוואַכטן
 און ס'ווערן בייניק די פֿאַרקראַמפֿטע פֿינגער.
 איר יונגער גוף אָן אַ פֿידל דערמאָנט אים,
 ווי אַ מאַל, ווען ער האָט אויף דעם געשפּילט —
 כאַטש נעם און שפּיל אויס אויף דעם אַ ליד.
 די פֿינגער פרעסן זיך אין יונגן לייב,
 זיי גלעטן און צערטלען איר יעדן גליד —
 און זי, די סאַרנע פֿון בערג, ליגט פֿאַרשטילט,
 האָט מורא אַ ריר זיך צו טאָן. ס'געשעט,
 זי דערשפּירט אויף איר האַלדז זיינס אַ טרער —
 נעמט אַ רחמנות זי אָן אויפֿן אַלטן
 און זי ענטפֿערט אים אַפּ מיט אַ שטילן גלעט.

דער מענטש שאול

„באהאלטן זיך צווישן די פלים“ —
די פלים זיינען מן-הסתם
דער ווייטער עבר, די געשעענישן
פֿון לאנגע דורות — א פֿולער ים.

דער ים — אַט ליגט ער שמיל און רויק
און וויגט זיך בלוי צום ליכט אַנטבלויזט;
און אַט צעשמורעמט ער זיך גרויליק,
פֿאַרשפיצט, פֿאַרפֿינצערט און צעברויזט.

אַ קנייטש — אַ דוכטעניש פֿון טאַמעס,
פֿון מאַמעס — אַפּשפּריצן פֿון ליד
מיט וועלכס זיי האָבן אים אין קינדהייט
צום שלאָף פֿאַרוויגט, ווען אַינגעמידט.

ליגט ער באַהאַלטן צווישן פלים
און זעט געוויס זיין צוקונפֿט אויך:
דער וועג זיינער איז דאַרניק-שמעכיק
און פֿירט צום שלונד פֿון בראַנד און רויך.

ער קען זיך אַבער ניט באַהאַלטן
פֿון דעם וואָס ליגט פֿאַר אים פֿאַרגרייט:
מען זוכט, מען נישטערט, מען געפֿינט אים —
ער טרייסלט אַפּ זיך און ער גייט.

אוריה דער חתי

- ער האָט געטראָגן זײַן גור-דין אין האַנט —
די שריפֿט פֿאַרחתמעט מיטן מלכּס זיגל,
אַליין געבראַכט צו טראָגן זײַן גור-דין.
דער קאַמאַנדיר האָט אויפֿגעריסן און געלייענט —
האַט ניט באַנוגנט זיך מיט איין מאָל לייענען,
האַט איין מאָל און האָט נאָך אַ מאָל געלייענט,
זיך איינגעגראַכּן מיט די אויגן אין די שורות,
ווי ער וואָלט זײַנע אויגן ניט געגלייבט.
ס'איז אַבער קלאַר, וואָס קלערער קען ניט זײַן:
„נעם, שמעל אַוועק דעם מאַן אין שאַרפֿסטן קאַמף —
און איר ציט זיך צוריק פֿון הינטער אים,
געשלאָגן זאַל ער ווערן דאָרט און שטאַרבן“.
דער קאַמאַנדיר האָט שמיל צונויפֿגעלייגט די שריפֿט,
האַט אָנגעשטעלט די אויגן אויפֿן זעלנער,
פֿון אויבן ביז אַראָפּ אים אָפּגעמאַסטן.
און דער — שטייט שטייף און גראַד און אויסגעצויגן
און וואַגט ניט זיך אַ ריר צו טאָן; די אויגן —
אַזעלכע מילדע, אָפֿענע, געטרייע,
דער גרויסער גוף ווי אויסגעהאַקט פֿון שטיין —
אים ווידער אָנגעקוקט, געזאַגט: קענסט גיין.
דערנאָך, אָן ווערטער זיך געפֿרעגט: פֿאַר וואָס?
פֿאַר וועלכע זינד? און דאָ איז אויפֿגעקומען
אין זײַן געדעכניש: ס'איז דער מאַן פֿון יענער פֿרוי
וואָס האָט זיך אויפֿן דאַך פֿון הויז געבאַדן
און איז דערנאָך געקומען אויפֿן מלכּס רוף.
אַ שמייכל ביטער האָט פֿאַרקראַמפֿט זײַן מויל:
דאָס גייט דער מאַן באַצאַלן מיט זײַן קאַפּ
פֿאַר איר, זײַן ווייבס, שײן לײב...

ר' נחמן בראצלאווער אין איסטאמבול
אויפן וועג קיין ארץ-ישראל

די אקרענטן פֿון וועלטס אלע ימען
האָבן אָנגעבראַכט סחורה אין האַפֿן:
באַלן סאַמעט און זינדנס, וואָס פֿלאַמען,
פּאַפּוגייען און אַפֿן און שקלאַפֿן.

שמעקט מיט אויסטערליש-ווייטע מדינות
אינעם ווילדן געדראַנג און געליאַרעם;
און האַלב-נאַקעטע שלאַנקע שקלאַפֿיניעס
ליציטירט ווערן דאָ פֿאַרן האַרעם.

און דער ים ליגט צעבליצט, אַ בלוי-גרינער
און די זון איבער ים איז צעפֿלאַקערט;
און ר' נחמן — אַ הויכער, אַ דינער,
לויפֿט אין האַפֿן אום באַרוועס, האַלב-נאַקעט.

ער האַט ערגעץ זיין הימל פֿאַרלאָרן —
באַרד-און-פּאַות צעשוּיבערט, צעפֿלויגן;
און דאָס העמד איז צעפֿליקט און צעפֿאַרן,
מיט אַ שטריק אויף די לענדן פֿאַרצויגן.

ס'האַט אַ יונג מיט אַ שמיין אים געטראָפֿן —
רינט אַ ריטשקעלע בלוט פֿון זיין שמערן;
און די ליכטיקע אויגן ווייט אַפֿן
אין געלייטערטן צער און דורך טרערן.

נאָר די חדווה שמינגט איבער זיין ווייטיק
און עס עפענען זיך אלע קוואַלן;
סליכט זיין בליק אזוי האַפּערדיק-פּרייַדיק
און עס טוט ווי דער ים זיך צעכוואַליען.

און עס זינגען געזאנג זינע גלידער,
און די פים — ניט זיי גייען, זיי שוועבן;
און דאָס האַרץ פֿון דער וועלט לעכצט אין צימער
נאָכן אייביקן קוואַל וואָס גיט לעבן.

„אַכמי יה רבון עלם ועלמיה!“
צווישן טרפֿהנע קולות און קלאַנגען —
ווי אַ מאָל איז גאַטס קנעכט ישעיה
נאָקעט און באַרוועס געגאַנגען.

פּוֹפְצִיק ספֿרי-תּוֹרָה

אויף דער שטויביקער פּאָליצע פֿון ביבליאָמעק
ליגן פּוֹפְצִיק ספֿרי-תּוֹרָה פֿאַרוויקלט אין זעק.

פּוֹפְצִיק פּלייטס פֿון דאַנציג, וואָס אויף יענער זײַט ים —
אַנטלאָפֿן מיטן לעבן פֿון רציחה און פֿלאַם.

כל-המינים ספֿרי-תּוֹרָה, פֿון פֿאַרשיידענער גרויס,
פֿון רײַכן בית-מדרש און פֿון אַרעמער קלויז,

פֿון די יוסטע בעלי-בתים און לומדים פֿון שול,
און די מענטשן פֿון נאָדל און זעג און קאַפּול.

פּוֹפְצִיק ספֿרי-תּוֹרָה פֿאַרוויקלט אין זעק —
אַנטלאָפֿן פֿון פֿײַער און רוצחישע העק,

ליגן אויף דער גרויער פּאָליצע פֿאַרשעמט
אין שטויביקן שאַטן פֿון באַלקן און ווענט.

און אַ מאָל האָבן לאַמפּן איבער זיי געבליצט
און מיט שימחה האָט פֿון אַלע זײַטן געשפּריצט.

ס'האַט געקלונגען דער פּתר מיט גאַלדיקן קלאַנג,
מיט אַ פּליעסקען פֿון הענט און אַ פֿריידיק געזאַנג.

און די מענטעלעך, סאַמעט מיט בלאַט און קווייט,
מיט לייבן און הירשן אין זײַד אויסגענייט.

און געפלאמערט, געציטערט איבער זיי האבן בערד —
תן פבֿוד לתורה! — געאכפערט, געערט!

פֿופציק ספֿרי-תורה. אַנשטאַט סאַמעט — זעק.
אַפגעריסענע פליטים אויף אַמעריקעס ברעג.

און די אַלטע שכינה הויערט איבער זיי,
הויערט איבער זיי אין אַ שמום געשרוי.

די וואַנט

דאָס זײַנען זיי — וואָס האָבן אײַנגעברענט
די נומערן מיט ציפֿער אויף די הענט.
כ'האַב נעכטן אויפֿן ים-ברעג פֿון ניו-יאָרק
זיך אָנגעשלאָגן אָן אַ יונגמאַן
אויף וועמעס אַרעם ס'איז דער צייכן אײַנגעברענט.
און היינט — כ'האַב בילדער היינט געזען אויפֿן עקראַן:
אַן אלטע פֿרוי וואָס שטייט און וויינט
בעת זי קוקט אויף יענע בלאַקן שטיין,
וואָס האַלטן דאָ איר שמאַט אויף העלפֿט צעטיילט.
געוויס האָט זי דאָרט קינדער אין דער אַנדער העלפֿט —
אַ זון, אַ טאָכטער, און זי בענקט נאָך זיי;
און יונגע פֿרויען — שמייכלענדיקע, שיינע,
און מענער מיטל-יעריקע און קינדער קליינע,
און ס'דוכט זיך — מענטשן, פֿונקט ווי אַלע מענטשן.
נאָר דאָ קומט-אויף דער אײַנגעפֿרייגטער אַרעם —
קען זײַן דאָך, אַז דער זון פֿון וויינענדיקער אלטער,
וואָס האָט אַ לײַדנדיק, אַ מענטשלעך פֿנים,
געווען איז דער וואָס האָט דעם נומער אײַנגעברענט;
די מאַנסלייט אויפֿן בילד, די מיטל-יעריקע, געזעצטע, —
דאָס זײַנען די וואָס האָבן גאָר ניט לאַנג צוריק
אין זעלנערשע מונדירן פֿאַראַדירט,
געשאַכטן און צעטראַטן און ראַכירט
און פֿל-המינים מיתות אָנגעטאָן
די זקנים, פֿרויען, קינדער פֿון די זעקס מיליאָן.
און ניט גענוג געווען זיי אַפֿצוקומען מיטן טויט —
אַפֿרײַער זיי אין בלוט צעטראַמפֿלט און אין קויט,

געריסן זיי, געפליקט זיי און געשענדט.
 דערנאך, ווען זיי האבן געכאפט איבער די הענט —
 צוריקגעקומען שטאמען און געזעצטע אין דער היים,
 די נעגל זייערע די בלוטיקע אינגעצויגן —
 שא-שמיל, ווי קיין מאל גארנישט ניט געווען!
 נאך אין די נעכט האבן די בלוטמענטשן צעהיצט זיך,
 געקומען אויף די וויבער זייערע — פֿון דער דערהיצונג
 זינען געקומען אויף דער וועלט די שיינע קינדער,
 וואס ביזע דא אויף די בילדער — קינדער
 וואס טראגן אין זיך די פֿארסמטע בלוטן
 און די רציחה פֿון די טאטעס זייערע און זיידעס
 פֿון העט די ווייטסטע אפגערוקטע דורות —
 און דאס זינען די מענטשן אויף די בילדער,
 וואס קוקן מיט פֿארבענקטע אויגן אויף דער וואנט.

הקפות

א יוד דערצילט :

דאס הארץ האט נעכטן שימחת-תורה בני נאכט
זיך פארבענקט, מיך געצויגן אין שול אריין —
און פונקט געמראפֿן אין א חסידיש שטיבל.
די בליצלעמפן האבן פֿארפֿלייצט דאס הויז
און די קליינע שול האט פֿריידיק געבליצט.
די ווייבער, הינטער א דורכזיכטיקן פֿארהאנג,
האבן לעקער געטיילט און א טראפֿן וויין
צו די ליפן פֿון קליינווארג.
געווען דא יודן מיט די לאנגע בערד,
בחורים מיט לויטערע גלאטע פנימער
און קרויזע פֿליענדיקע פֿיאות.
געווען דא מענטשן אין די מיטעלע יארן,
וואָס זיינען על-פי-נשם ארויסגעקומען גאנץ
פֿון גרויסן בראנד. זיי האבן געמאנצט :
געפֿלאַכטן, געדרייט זיך אין עיגול
ארום דער בימה — געטופעט מיט די פֿיס,
מיט הענט פֿארהייבן איבער די קעפֿ,
געקלאַמערט זיך איינער צום צווייטן,
פֿארריסן די קעפֿ צו דעם ווייסן פֿאלאפֿ,
פֿארעקשנט און טראַציק געזונגען :
„אפֿילו ווען איך גיי אין טאָל פֿון טויט
האָב איך פֿאר שלעכטס קיין מורא נישט,
ווייל דו ביסט מיט מיר!“

אָנגעפֿירט מיטן טאָני האָט דער רבי אַליין —
 אַ ייד מיט דער ווייטער צעהוליעמער באַרד.
 אין וואַלענעם מלית מיט דער ברייטער עטרה,
 מיט בענטשנדיקע הענט איבער די טענצער.
 (ער אויך אַן אָפגעכרענט שניטל פֿון פֿייער)
 און דאָ האָב איך פֿאַרשמאַנען, פֿון וואַנען
 מיר האָבן די פּוּחות פֿון מצרים ביז דאַנען
 אויסצושטיין צוואַנג, דראַנג און העלישן בראַנד
 און גיין אונדזער גאַנג מיט געזאַנג אויף די ליפּן.

געטיילט דערנאָך פּסוקים פֿון „אתה-הראית“ —
 די געקליבענע פֿייערלעכע זאַגן
 מיטן דורות-אַלטן ניגון.

געעפֿנט דעם אַרון —

האַבן ייִדן דרני, מיטן רבין בראַש,
 דרני ספֿרי-תורה אַרויסגענומען,
 געמאַכט די הקפּה — אַרונטער צום טיר
 ביז די אונטערשמע בענק, און ווידער אַרויף
 צום אָפּענעם אַרון. און דאָ, אומגעריכט,
 דערהער איך מיין נאַמען, געפֿלאַכטן מיטן טאַטנס,
 מיטן שטרענגען זאַג: „תן כבוד לתורה!“
 כ'האַב מיך אויפֿגעשטעלט מיט יזראַח און מורא,
 די ספֿר-תורה פֿון רבינס האַנט גענומען
 און אין צווייטער הקפּה אַרנינגעקומען.
 ס'איז געווען אַ קליינע ספֿר-תורהלע,
 וואָס איז אויך דורך אַלע העלישע פֿייערן

אדורך — און איז ניצול געוואָרן.
אויסגעצירט איצט אין אַ סאַמעמן מענטעלע
מיטן גאַלדענעם פּתּר מיט גלעקעלעך
וואָס קלינגלען קוים-קוים.
איך האָב זי אין גאַנג געקושט און געגלעט
און גומע רייד צו איר גערעדט ;
זי געטוליעט צום האַרצן, מיט טרערן באַנעצט
איר סאַמעמן קלייד — זי געטראָגן,
ווי מיטראָגט אַ טייער און הילפּלאַז קינד.

ליב איך די ערד

* *

ליב איך די ערד אויף וועלכער איך טרעט —
פֿריש איז די ערד דאָ און פֿרוכטבאר און פֿעט.
מידלשע ערד, אזוי נאָכגעביק, מילד,
קושט מײנע טריט מיט איר גראָז און זי קילט.
הויכט פֿון איר אינגעווייד עפל-געשמאַק,
פֿאַכען די ווינטלעך און גלעטן מײן באַק.
כ׳ווייס, ס׳איז די ערד ניט פֿאַרהייליקט מיט בלוט,
ס׳ליגט ערגעץ אַנדערש מײן טאַמע און רוט —
אַבער מײן קינד פֿון איר ערד איז אַ שטיק,
לויכט אין איר ליכט, איז באַגליקט פֿון איר גליק.

אין עפלפֿעלד

צום נאָרד-אַמעריקאַנער האַרבסט — אַ לויב, אַ ליד.
די שענסמע און געבענטשטסטע צײַט פֿון יאָר.
עס שטייען ליכטיק-דורכזיכטיק די טעג און קלאָר
אין וואַרעמען און צאַרטן בלוי. די לאַנדשאַפֿט גליט
אַ פֿריידיקע, אַ פֿולע אין דײַן עפלפֿעלד.
דער פֿלאַכער ברייטער טאַל — אַ גרינער עמעראַלד,
וואָס הויכט מיט וואַרעמקייט און שפּריצט מיט גאַלד
און מיניעט זיך אין שאַטן און אין ליכט און קוועלט.

אַ צײַט פֿון רײַפֿקייט, אויסבראָך פֿון דער פֿולער קראַפֿט,
וואָס ליגט אין דער קאַמפּאַקטער פֿרוכט פֿאַרשפּאַרט —
אין רויע גלאַבוסן פֿאַרחתמעט, שטייף און האַרט,
וואָס טוי און זון האַבן אַנגעגאַסן פֿול מיט זאַפֿט;
די זײַט פֿון עפל וואָס אַקעגן זון איז ראַז
און די, וואָס אין דער בלעטערנען, געווענדט צום שמאַם,
איז בלאַס און איידלגריין. אַ בוים אין פֿלאַם —
פֿון ברייטן שירעם זײַנעם ביז אין גרינעם גראַז.

די צווייגן בייגן זיך אין אַ געשפּאַנטן בויג
אין גרויסער לאַסט, אַן עפל צו אַן עפל אַנגערייט,
אין דיקע שווערע פֿלעכטן, לאַנגע עפלֿקייט
געשנירלט רויט אין גרין, דערפֿרייט דאָס אויג.
און אויף דער ערד, אין פֿולן היקף פֿון דעם בוים
ליגט אַנגעוואַרפֿן אינעם גראַז דער עפלפֿאַל —
אַ רונדער גלײַענדיקער טעפּעך, בלייז און שמראַל,
און בוים נאָך בוים ביז אינעם ווייטן בלויזען רוים.

ס'איז שמיל און גוט. דאָס זשומען פֿון אַ שווערער בין
שניידט דורך די שטילקייט, שווימט אַהין-און-קריק;
אַ פֿליגל-פֿלאַצער פֿון אַ פֿייגעלע: פֿיק-פֿיק —
דאָס טענצלט אויפֿן טעפּעך, אינעם רויט פֿון גרין,
אַ פֿיק אַהער, אַ פֿיק אַהין. אַ ווייטער רויך
פֿון קופּעס ברענענדיקע בלעטער ציט אין לופֿט
און מישט צונױף זיך מיטן צארטן עפלדופֿט,
דערטראַגט אַהער זײַן שאַרפֿן ביטערלעכן הויך.

אַ נאַרד-אַמעריקאַנער גרויסע שטאַרקע ערד
איז דיין געבענטשטער שפֿע פֿון דיין רײַכן האַרבסט —
מיט לויב און ליד צו דיר איז אַנגעפֿילט מיין האַרץ.
גיב גאַט, דיין גרויסע שלוה זאָל ניט זײַן פֿאַרשמערט
אויף אייביק און אויף אייביק. כ'זוער ניט מיד
דיין שטאַרקע פּראַכט צו זינגען, פֿרוכטבאַרקייט און זעט.
איין תּפֿילה טראַג איך אין מיין האַרצן, איין געבעט,
אַז דיין עפֿל זאָלן שמעקן פֿון מיין ליד.

די עלעגיע פון אויסגעהאקטן עפל-גארטן

די אלטע עפלביימער ליגן אויסגעריסן —
הרוגים אין דעם ווינטן שניי. פֿארשוואַרצט, געקארבט,
פֿון לאַנגע שווערע יאָר פֿון אויפֿגיין און פֿאַרגיין,
פֿון זומערדיקער היץ און ווינטערדיקער קעלט,
פֿון ווינט, פֿון שטורעם און פֿון בליץ. איצט ליגן זיי
אַרויסגעשאַסן מיט די וואַרצלען אינעם שניי,
און אויף די וואַרצלען הענגען געלע גרודעס ערד —
זיי אויסגעריסן מיטן פֿלויש. די ווינטערזון
הענט נידעריק און אַוונטיק און קאַלט
און פֿאַרבט דעם גרינלעך-בלויען שניי אין רויט
און שפיגלט זיך אין בלאַנקן שטאַל פֿון זעג,
וואָס שניידט זיך אין אַ בוים.

א, עפלבוים,

געגליכן צו דעם מענטש אין אלע זיינע תקופות:
עלאַסטיש, הנעוודיק און שפּילעוודיק ווען יונג
אין פֿלאַמער פֿונעם ווינט; צעפּראַכטיקט און צעבליט
און ווי אַ פּלה אויסגעצירט אין ווינטן צוויט
און יוגנטלעכן גלי. אין ריפֿקייט פֿון די יאָרן —
מיושבֿדיק, באַזעצט, מיט כרייטער בלעמערקרוין,
מיט צווייגן זאַפֿטיקע, וואָס בייגן זיך פֿון לאַסט
פֿון שווערע, פֿולע, אַנגעזעצטע עפל —
בורשטין און רויט. די פֿייגל פֿלאַמערן
און צוויטשערן אין ביימיקער געדיכטעניש,
און שווערע בינען זשומען גאַלדיק אַ געזאַנג
צום בוים און זיינע פֿרוכטן. נאָר אין גאַנג פֿון יאָרן
פֿאַרגלייכן קען מען זיי צו אַפּגעלעכטע זקנים:

זיי שטייען און זיי שטארצן צו דער זון
מיט צוויינגהענט רעוואלוציאניש אויסגעקרימט,
מיט קראנקע גופים, דורכגעלעכערט און צעפֿוילט —
ביז ס'קומט דער באלעכאָס מיט דינאמיט און זעג
און רײסט זיי אויס פֿון פּלאַץ.

— דער טאטע מיטן זון —

זיי אַרבעטן געשמאַק. די פּנימער פֿאַרברוינט
פֿון זון און ווינט, צעהיצט, מיט בלויע קעפּ,
מיט קאַלטן גרינעם גלאַנץ אין בלויע אויגן.
ס'איז שטיל אַרום, נאָר ס'קריצט די שלאַנקע זעג,
די שאַרפֿע ציינער פּרעסן זיך אין האַלץ.
די סטויג פֿון גלייכע רונדן הייבט זיך, וואַקסט,
די קאַרע איז צעקנייטשט, און דאָ און דאָרט צעפֿוילט,
נאָר ס'לייב פֿון האַלץ מיט ניי-אַנטפּלעקטע רינגען
איז פֿריש נאָך, געבלעך-רויט און טרעריק-פֿיכט.
און אין דער אַוונטיקער ווינטערדיקער לופֿט
גייט אויף דער וויינגעשמאַק פֿון עפּלבוים,
מישט אויס זיך מיטן ריח פֿונעם שניי.

דאָס ליד פֿון אָפּגעבליטן דור

איך זינג דאָס ליד פֿון אָפּגעבליטן דור —
א דור, פֿאַר וועלכן אלע וועגן פֿון דער וועלט
געלעגן זינגען אָפֿן, ברייט און פֿריי צעהעלט.
עס האָבן זיך געעפֿנט האַריוואַנטן ליכטיק, קלאַר,
געצויגן און געכישוּפֿט אין דער נײַער ווייט.
א יונגער, שטאַרקער דור האָט זיך געמאַן אַ הייב,
האַט אָפּגעטרייסלט זיך פֿון אַלמין שמויב,
זיך אָנגעגורט מיט מוט און זיך באַנייט.

א, ווער געדענקט ניט יענעם גרויסן וועג
אין אָנהייב פֿון יאַרהונדערט דאָ אין לאַנד?
די וועלט איז יונג געווען און נײַ און אומבאַקאַנט
און מוראדיק, ווי אין די ערשטע זיבן טעג.
און מיר — אַ פֿאַלק אַן אויסגעמאַטערט, אויסגעצערט,
געבויגן און געבראַכן און געוויינט צום קנוט —
אונדז האָבן פֿייערן געצונדן זיך אין בלוט
ביים ערשטן טראַט אויף דער געבענטשמער ערד.

באַצווינגער פֿון דעם נײַעם לאַנד, פֿין פּנען-לאַנד,
דורך מוט און וואַגעניש, דורך מוז און נויט;
ווער ס'האַט געזוכט אַ דאַך איבערן קאַפּ און ברויט,
ווער ס'האַט געהאַט דאָס שאַרפֿע אויג און שטאַרקע האַנט.
ווער ס'איז אַנטלאָפֿן מיטן לעבן פֿון פּאַגראַם,
געראַטעוועט, ווי פֿון אַ שריפֿה, ווייב און קינד;
ווער ס'האַט געפֿאַלגט דעם רוף פֿון די אינסטינקטן בלינד
און סתם אַזוי געלאָזט פֿאַרשלעפֿן זיך פֿון שטראַם.

א גרויסע שווערע, מעכטיקע ארמיי,
וואָס האָט מאַרשירט מיט קלומיקעס, מיט זעק און פעק,
צום „טרערן-אינדזל" פֿון דער שיפֿס צעווישנדעק
און צו דער פֿאַלקס-אַכסנייה וואָס אויף איס-בראַדוויי.
א, פעק און זעק, באַזונגענע פֿון ראַזענפֿעלד
מיט ברענענדיקן פּאַטאַס און מיט וויי —
דאָס זײַנען פעק געווען פֿון אַנגסטן און געשריי
וואָס ס'האַט אַ וואַנדערפֿאַלק געבראַכט אין נײַער וועלט.

אזוי פֿיל ליכט, אזוי פֿיל וואַרעמקייט און מאַכט
האַט זיך גענאָסן ברױזנדיק און זיך געשפּרייט;
אזוי פֿיל רחמים, האַפֿֿֿונג, לײד און פֿרייד
און ציטערדיקע בענקשאַפֿט נאָך דער אַלמער פּראַכט.
א, אַלמע פּראַכט, פֿאַרמישפּטע צום אונטערגאַנג
אין דעמאָלטיקן שטורעמדיק-צעברױזמן ים —
געבראַכן האָט דאָס לעבן קײט און צאָם
און אויפֿגעריסן אַלע דאַמבעס אין געדראַנג.

מיר זײַנען הונגעריק געווען נאָך ליכט און פֿרייד —
און יעדער ווונטש און יעדע האַווה און באַגער,
וואָס זײַנען אַטראַפֿירט געווען, געשלומערט שווער,
זיי האַבן אַפּגעריסן זיך, ווי הינט פֿון קײט,
אוועק אין ווילדן הפֿקר-טאַנץ. צעשפּרונגען איז
דער דרוק פֿון גרויע דורות אַז דעם שטיין,
פֿאַרקלונגען האָט דער אייביק-שטרענגער „ניין",
פֿאַרשעמט געוואַלגערט זיך אין שטויב אונטער די פֿיס.

א, ריכע אַרעמקייט פֿון יענער יונגער צײַט
מיט גאַר איר פֿולקייט און איר אויסטערלישן חן —
געוויין דורך לאַכן און אַ לאַכן דורך געוויין
אין ענגשאַפֿט פֿון דער אויפֿגערודערטער „איסט-סייד“.
דאָס שמוציק-טונקעלע געפֿראַפֿטע טענעמענט-הויז
אויף משערי, ריווינגטאָן און סטענטאָן און קאַנעל —
אין בראַזג פֿון שווערע וועגענער, אין גרילץ פֿון „על“,
אין טאָג-און-נאַכטיקן געפֿילדער און געברויז.

ווער ס'האַט געקרענקט און ווער עס האָט געבענקט,
בײַ וועמען ס'איז די טרער געווען אַן אַפֿטער גאַסט;
ווער ס'האַט געליבט און ווער עס האָט געהאַסט,
ווער ס'האַט פֿאַרגעסן ניט געקענט — און האָט געדענקט.
גאַר ס'האַט פֿון אַליץ און אַלעמען אַרום
מיט יוגנטלעכן גלויבן האַפֿערדיק געשפֿראַצט,
מיט דער עקשנותדיקער קראַפֿט וואָס שאַפֿט און טראַצט,
און שפֿאַרט און ברעכט די גרענעצן פֿון ענגן תּהום.

דאָרט האָט זיך די נשמה פֿון מיין פֿאַלק אַנטפלעקט
אין באַרעמהאַרציקייט און טרייסט צו העלפֿן גרויט;
געשטראַמט מיט רחמים און געלינדערט לײַד,
אַ ברידערלעכע האַנט דעם פֿרעמדן אויסגעשטרעקט.
אין גרויסער ענגשאַפֿט אַ געלעגער אים געבעט,
געגעבן אים צו זאָט געקעכטס מיט ברויט;
אים בײַגעשטאַנען אין זײַן שווערן טאָג פֿון נויט,
געוואַשן זײַנע וועש, פֿאַרריכט און אויסגעגלעט.

כ'געדענק אַ הויז וווּ ס'איז דער לאַבן ברויט,
 דאָס שווערע קימלדיקע שוואַרצברויט, ניט אַראָפּ
 פֿון טיש; אין היימישן פֿאַרשוואַרצטן טאָפּ
 האָט לונג-און-לעבער זיך געדעמפֿט, צי זויערקרויט,
 פֿאַרשמעקט די שטוב; און ווער ס'איז נאָר אַרײַן —
 אַ ווייטער לאַנדסמאַן וואָס האָט יענעס טאָג אומזיסט
 „געמאַסטן גאַסן“ און געבראַכן זײַנע פֿיס,
 האָט אַרבעט אומגעזוכט, פֿאַרקלעמט פֿון פֿיין;

צי סתם באַקאַנטע, פֿרײַנד פֿון טעכטער און פֿון זין —
 די באַלעבאַסטע (גרינג זאָל זײַן איר ברוקלינס ערד)
 האָט זיך צום פֿלומרשטיקן דאַנק ניט צוגעהערט,
 זענעבן זיי פֿאַרשטיין דעם מיין פֿון „פל-דכֿפֿיין“
 און זיי באַזעצט צום טיש. מיט ברייטקייט, ניט געקאַרגט,
 און מאַמיש-האַרציק זיי געווינטשן אַפעטיט.
 אַרײַנגעקומען איז דער גאַסט פֿאַרשמאַכט און מיד,
 אוועקגעגאַנגען איז ער מונטער און געשטאַרקט.

צו פֿערע-דינהן און איר הויזגעזינד אַ לויב —
 דער אַשת-חיל פֿון דער ליטווישער קיידאַן,
 וואָס איז געגאַנגען איר גאַנץ לעבן אין געשפּאַן —
 מיט יראַת-פֿבֿוד שטיי איך פֿאַר איר שטויב.
 האָט אויסגעטראָגן אויף די פֿלייצעס גאַר די זאַרג
 און גאַר די לאַסט פֿון גרויסן הויזגעזינד;
 און פֿרעמדע, ווי די אייגענע, געטרײַ געדינט
 אין שווערן לעבן פֿון דער ייִדישער ניו-יאָרק.

אין ליכט פֿון סוף-זומער

עלעגיש זינגט דאָס האַרץ, דאָס מידע האַרץ,
אין קלאַרן, אין סוף-זומערדיקן ליכט.
דער גרויסער חן און צער פֿון וועלקן שוועבט
און שפּרייט זיך אויפֿן פּאַרק, אויף בוים און גראַז.
די הימלען זינגען בלוי, אַ טיפֿער בלוי,
די זון ברענט קלאַר אין בלויער ליכטיקייט.
איך זיין, מיין פנים צו דער זון געווענדט,
און טרינק די גוטע וואַרעמקייט, וואָס גלעט,
מיט אויגן האַלב-פֿאַרמאַכט. די ביימער רעגענען
אַן אויפֿהער און אַן אַפּשטעל אויפֿן גראַז
מיט געלע בלעטער. בינען זשומען שטיל
און פֿייגל צוויטשערן פֿון צווישן צווינגן.
אין שטילקייט פֿון דעם ליכטיקן בייטאָג.
וואָס שפּאַנט מיט שלווה און מיט גוטער רו —
ברומט טיף אין מוח און אין שטילן האַרץ,
ווי ס'וואַלט אַ טויב געוואַרקעט פֿון אַ הורבֿה,
אַן אַלט געזאַנג וואָס כ'האַב געקענט אַ מאַל
און האַב פֿאַרגעסן לאַנג, און האַט אַצינד דערוואַכט
און טרעט ניט אַפּ און רירט ביז שטילע טרערן:

איך גיי אַרום אין פֿרעמדן וואַלד,
עס ליכט די זון, נאָר מיר איז קאַלט;
זינגען זינג איך — מיין געזאַנג
ווערט פֿאַרשמומט אַן ווידערקלאַנג.

אַ, קלאַרע ליכטיקייט פֿון אונדזער האַרבסט —
שוין פֿערציק יאָר ווי כ'לעב אַדורך דיין פּראַכט
און ס'קען ניט האַרץ זיך אַנפֿרייען גענוג.

און ס'קען דאס אויג ניט זעטיקן זיך גאָר
 מיטן חסד פֿון די פֿאַרבן און קאַלירן
 און מיטן מילדן קלאָרן ליכט וואָס שטרעמט
 אין גרויסער שלווה. (וואַרהאַפֿטיק, גיב גאָט,
 די שלווה זאָל ניט ווערן אָפּגעטאָן
 פֿון אונדז און פֿון די קינדער אונדזערע
 און פֿונעם גאַנצן לאַנד). די הענגלעך מאַלינעס,
 ווי רויטע הענגלעך קרעלן, לייכטן דורך
 די געלבלעך-גרינע צווייגלעך פֿון די ביימלעך,
 און ווייסע זיילן רויך — זיי גייען אויף
 פֿון פֿייערן פֿון אָנגעשאַרטע בלעטער;
 און אז דאָס לינדע ווינטל פֿאַכט אַדורך —
 דערגייט צו מיר, דאָ אויף דער אָפּגעלייגטער באַנק,
 דער שאַרפֿער ריח פֿון געברענטע בלעטער,
 מיט ווייניקייט און ביטערקייט פֿון זאַפֿטן
 און גראַזן געל-פֿאַרטריקנטע אין פֿלאַם.
 און דורכן פֿאַרהאַנג פֿון די ווייסע רויכן קומט
 געפילדער און געקלאַנג פֿון יונגע קינדער —
 גרייכט נעפלדיק צו מיר, ווי פֿון אַן אַנדער וועלט.
 דער שאַרפֿער רויך פֿאַרשיפורט יעדן חוש
 און אינעם האַרצן ציטערט, ציטערט, קלינגט:

איך גיי אַרום אין פֿרעמדן וואַלד,
 עס לייכט די זון, גאָר מיר איז קאַלט;
 זינגען זינג איך — מיין געזאַנג
 ווערט פֿאַרשומט אָן ווידערקלאַנג.

אַ האַלב-שעה גאַנג פֿון בערגל וווּ איך זיין
 ליגט אויסגעשפּרייט דאָס פֿעלד פֿון גרויסער רוי,
 פֿון בוים באַשירעמט און באַדעקט מיט גראַזן —

און אינעם ליכט אין דעם עלעגישן פֿון טאָג
שטייט אויף די צײַט פֿון אויפֿבױ און פֿון קראַפֿט
אין נײַעם פֿרעמדן לאַנד; אַ גרויסער וואַלד,
אַ גרינער רוישנדיקער וואַלד אין אויפֿגאַנג
מיט פֿײַגל און געזאַנג. מיט רחמים און מיט חסד
איז אײַנגעקריצט אין האַרצן יענע צײַט. —
און איך געדענק אליקומען, דעם אַלטן באַרד,
ווי ער פֿלעגט זיצן בײַ זײַן דרוקערײַ
אויף איסט-בראַדווײַ, אין הייסע זומערטעג,
און שלומערן אין שטול. (איך בין זיך מודה דאָ,
אַז כֿהאַב די לידער זײַנע נישט געלייענט,
נאָר איך געדענק זײ פֿון מײַן מאַמעס ליפֿן).
און איך געדענק יהוּאַשן פֿון נײַנצן זיבן,
וואָס האָט געשמראַלט פֿון זיך מיט דינער פֿײַנקײַט,
מיט אַלטער חכמה און מיט יונגן גלויבן;
און ראָזענפֿעלדן פֿון דעם נײַנטן יאָר
אין בראַנקסער קלערמאַנט-פּאַרק אונטער אַ בוים,
אַן אַנגעברוגזטן, צעבראַכענעם פֿון לעבן;
און ליעסינען, דעם מאַן פֿון קאַמף און ליד,
מיט ייִדישער עקשנות און מסירת-נפֿש,
אַרויסרוף צו דער פֿײַנדלעכער און האַרטער וועלט —
אַ גרויסער שטאַרקער דור, אַן אײַנגעוואַרצלטער
אין דורכגעווייקטער ערד פֿון אונדזער בלוט
און מיט די קעפֿ צום הימל אַנגעשפּאַרט.
און באַלד איז צוגעקומען צו דעם גרויסן כאָר
אַ מחנה יוגנט; מיטן גרויסן שטראָם
וואָס האָט געפֿלייצט אַהער מיט אַלע שיפֿן,
געטראָגן מחנות פּליטים צו דעם פֿרײַען ברעג —
האַט אימלעך שיף, צוזאַמען מיט דער אַרעמקײַט
פֿון אַלטער היים, געבראַכט זײַן רײַכע צײַט

צום ליד דעם יידישן. די, ווי די פֿרױערדיקע, ווי
זיי האָבן ניט געזוכט קיין גאָלד און גליקן —
זיי האָבן גאַרנישט ניט געוואָלט און ניט געזוכט,
ווי בלויז דאָס ליד וואָס האָט געברענגט זיי אויף די ליפֿן
און אויפֿגעפֿלאַמט די אויגן און די הערצער.
און איטלעך איינער מיט זיין אייגענער געשטאַלט
און מיט זײַן אויגן קול. אַ יונגער דור,
אַ יונגער ווידערוואַקס אין אַלטן פֿעלד,
איז אויפֿגעקומען איבערנאַכט מיט קלאַנג,
מיט רוישנדיקע צווינגן און מיט פֿרוכטן.
אַ טייל פֿון זיי געפֿאַלן אין דעם שווערן וועג
אין בלענדיקסטע יאָרן: משה-לייב,
ווי כ׳זע אים איצט פֿון יענער יונגער צײַט,
נאָך איידער ס׳איז זײַן קאַפֿ געוואָרן אַשיק-גרוי.
אַ יונג אַ לאַבוב, מיט אַ פנים — רויט,
און אַפּגעשאַטן מיט אַ קליינען זומערשפרענקלעך —
דער גאַנספּויקער אונדזערער אין לאַנד,
וואָס האָט געדזשינדזשעט אויף די טאַצן ביז אין טױט.
און זישאַס איידעלע געשטאַלט פֿון יענער צײַט,
אַ צאַרט און בייגיק שפּראַצלינג, אויפֿגעקומען
„פֿון קיניגרייך פֿון ניט פֿון דיזער וועלט“,
מיט בלויע אויגן און מיט זאַנגענגאַלד
אויפֿן געלאַקטן בלאַנדן קאַפּ. „דער מאַן פֿון ליד“.

זאָל דאָ דערמאַנט זײַן אַבֿרהם-משה אויך,
וואָס האָט געהאַלטן אין באַגלייטן די קאַפעליע
אויף איינער אויף אַ סטרונע אין זײַן וועג.
די אַלע ליגן אויפֿן גרויסן פֿעלד פֿון רו,
און אַלע דורות זײַנען אויסגעגליכן,
פֿון בוים באַשירעמט און באַדעקט מיט גראַזן
אַ האַלב-שעה גאַנג פֿון בערגל ווי איך זײַן.

אַן אַלטער ייד מיט צוויי הינט

אַן עלטערער ייד האָט געפֿירט צוויי הינט
אויף ציימלעך פֿון לעדערנע פֿאַסן;
זיין פנים צעקאַרבט, צעשניטן אין שנים,
פֿול ווייטיק און צער זינע אויגן —
געפֿירט די צוויי הינט.

די גאַס האָט זיך אָפּגעשטעלט קוקן:
אַזאַ מין פֿאַר הינט באַגעגנט מען זעלמן,
ניט הינט — נאָר לייבן.

צוויי הינט מיט די ליכטיקע בלאַנדע האָר,
וואָס אימלעך האָר איז געקעמט און געבאַרשטן
און שפיגלט זיך גאַלדיק אין זונשנין.
דער קאַפּ הויך פֿאַרריסן און שפיציק,
מיט קרומלעכן ביסטרען קוק אין די אויגן —
אויף אייזערנע גרויע פֿיס.

דער ייד האָט געלאָזט זיך אַדורכגיין די גאַס —
נאָר איין הונט האָט געצויגן אויף רעכטס
און דער צווייטער האָט געריסן זיך לינקס.
איצט האָט דער ייד ניט געפֿירט שוין די הינט,
נאָר די הינט האָבן געשלעפט דעם יידן.
אין דער מיט פֿון דער גאַס האָבן מאַשינען
גענומען אַנלויפֿן פֿון ביידע זייטן —
די האַרנס טרובען, שרײַען, רעווען.

אַט-אַט — האָט אויסגעזען — מ'פֿאַרט אים איבער,
דעם יודן מיט די הינט זינע צוזאַמען —
נאַר ווי-ניט-ווי האָט זיך אים אינגעגעבן
די גאַס אַדורכצושניידן מיטן לעבן.

דאָס האָט אַ מאַכטער, צי אַ שנור, אַרויסגעשיקט
דעם אלטן טאַטן לופֿטערן די הינט...

אַלטוואַרג

זיי האָבן היינט אַרײַנגעכאַפט אַ ביסל זונשײן,
די זקנים און די זקנות פֿון דער שװנה,
נאָך לאַנגע טעג פֿון נעץ און רעגן;
זיי זײַנען היינט גאָר אויפֿגעלעכט געוואָרן,
אויף לאַנגע יאָרן!

ס'איז גרין און ליכטיק —

דאָס קליינע פּאַרקל צווישן די אַספּאַלט-וועגן
איז אָנגעפּראָפט מיט זיי, באַזעצט קיין עין-הרע,
פֿינן אָנגעטאָן, די בגדים — נעט און ציכטיק.
דערקענסט גאָר לײַכט די גאַנצע פּאַרן
און די צעהאַלבע: אַלמנס און אַלמנות.
די גאַנצע פּאַרלעך האַלטן זיך צוזאַמען
מיט חשיבֿות, ווי די יוסטע בעל־יחוס;
די אַלמנס אָבער בחורן זיך בנאמנות
מיט רויטע און מיט בלויע בלימלעך אין די לאַצן;
די צרה אָבער איז: די גלאַטע פּליכעס.
און אַנדערע פֿון זיי נאָך טענצלען אונטער
און טרעסן מיט די הענט. עס שאַדט ניט אָבער,
זיי זײַנען רירעוודיק און מונטער.
פֿאַרגינען זיך אַרײַנצווואַרפֿן
אַ פֿעפּערדיקן וויץ אַ שאַרפֿן —
די ווייבער קוויטשען, פּלומרשט ווי דערשראָקן;
די פּאַטליעס האָר געפּאַרכטע און קאַרבירטע,
זיי מיידלעך זיך אין קליידלעך אין קאַלירטע.
די צרה אָבער איז, וואָס ס'קורצע קליידל
פֿאַרדעקט זיי ניט די פֿיס —

די פֿים אין דינע דורכזיכטיקע זאָקן
זײַנען מיט גרינע פֿאַרצווײַגטע אַדערן
אדורכגעצויגן —
פֿון לאַנגע יאָרן שווערער האַרעוואַניע,
פֿון שלעפֿן פעק אויף הויכע שטיגן,
פֿון וואַשן, קאַכן, קינדלען, זייגן.

נאך וועגן אַלטוואַרג

דער נביא זכריה האָט געזאָגט :
„עס וועלן זיצן נאָך זקנים און זקנות
אין די גאַסן פֿון ירושלים,
און יעדער איינער מיט זײַן שטעקן אין האַנט
מחמת גרויס עלטער.“
איך ווייס ניט ווי אין ירושלים —
נאָר אויף פעלהאַס-פֿאַרקוויי אין דער בראַנקס
איז די נבֿואה שוין מקוים.
עס זיצן זקנים מיט די שטעקנס אין די הענט
אויף בענק פֿון גאַס און שאַטן פֿון די ביימער,
און זקנות שמופֿן קינדער-וועגלעך
פֿון אייניקלעך און אוראייניקלעך.
אַ גרויסע צאַל פֿון זיי, פֿון אַט די בענקזיצער,
זײַנען געווען אַ מאָל די ערשטע פעדלער
וואָס פֿלעגן קומען דאָ מיט לאַנגע יאָר צוריק
מיט שווערע פעק אויף זייערע פלייצעס,
מיט די פֿאַרטערטע וויינענדיקע אויגן.
דער דאָזיקער טייל בראַנקס איז נאָך געלעגן
אין פֿאַרמס אויסגעשפּרייט און אָפּגערוקט
אַ היפּשן שטח איינע פֿון דער צווייטער —
געכאַוועט גרינס און פֿרוכטן פֿאַרן גרויסן מאַגן
פֿון פּרך ניו-יאָרק. האָבן די פעדלער
געשלעפט זיך מיט די נאַקן-ברעכנדיקע פעק,
געוואָרן אויסגעריסן פֿון די בייזע הינט,

געקלאפט זיך אין די פֿרעמדע טירן-טויערן
מיט זייער סחורת. אַ מאַל פֿלעגט זיי געלינגען:
פֿאַרקויפֿט אַ העמד, אַ ציכל און אַ ליילעך,
אַ שפּילצייג פֿאַר די קינדער — און גאַנץ אַפֿט
אָוועק מיט ליידיקן.

די מערסטע אַבער

פֿון אַט די בענקוויצער האָבן געשוויצט
אין יענע אומברחמנותדיקע שוויצשעפּער
וואָס מאַרים ראָזענפֿעלד האָט זיי באַרימט געמאַכט.
געשקלאַפֿט אין זומפֿ פֿון קריכנדיקע שעהען
פֿון פֿרי-באַגינען ביז אין שפּעטער נאַכט אַרײַן;
די צושניידער און שמריגעווער און שמעפּער,
די פּרעסער מיט די בראַזגעדיקע פּרעסאַײַזנס —
געשניידערט מענער-כגדים פֿאַרן לאַנד.
זיי האָבן זיך געשטיקט אין ענגע דירות
אויף דער איסט-סייד, צופֿוסנס פֿון דער שטאָט —
אַרײַנגעבראַכט אין הויז דאָס גוטע שוואַרצברויט,
וואָס טראַגט דעם פֿײַנעם נאַמען „פּאַמפּערניקל“,
דעם פֿעטן שמאַלצהערינג מיט די קאַרטאַפֿליעס,
און פֿאַר די עופֿעלעך אַ בומל מילך,
צו דאַנקען און צו לויבן גאָט דערפֿאַר —
דעם יאָך געצויגן.

אויך די ווייבער דאָ

וואָס דרייען זיך אַרום די קינדער-וועגלעך,
האַבן צוגעלייגט אַ האַנט צו דער פּרנסה;
געלאָזט דאָס קליינוואַרג אויף די הענט

פֿון קינדער גרעסערע, געגאנגען אַרבעטן
ביי וואָס ס'האַט זיך געלאָזט: פֿרויענקליידער, אונטערוועש,
און אַנדערע מכשירים פֿאַרן גוף —
געטריבן פֿון דער נויט.

פֿאַרן קומענדיקן דור —

פֿאַר זין און טעכטער, האָבן זיי געזוכט
שוין לייכטערע פֿרנסות. די מיט גוטע קעפּ
געגאנגען זיינען שוין אין קאלעדזשעס,
געלערנט מעדיצין, געזעץ און בוכפֿירונג,
געוואָרן לערער אין די אַלגעמיינע שולן.
די יעניקע וואָס האָבן צו לימודים
קיין חשק ניט געהאַט — זיינען געגאנגען
צוזאַמען מיט די טאַטעס אינעם שניידער-שאַפּ.
און שפעטער, מיטן דאָלאַר אָפּגעשפּאַרט פֿון מויל,
אַליין געעפֿנט קליינע שוויצשעפּער,
אַליין געוואָרן אויסנוצער און אַנטרייבער,
און פֿיל פֿון זיי זיינען אַוועק גאַר גרויס.

איצט זיצן זיי, די אויסגעדינטע זיידעס,
ווי אָפּגעשלאָגענע הושענאַס, אויף די בענק
פֿון פעלהאַם-פּאַרקוויי אין דער בראַנקס,
און מן-הסתּם פֿון גאַנץ ניו-יאָרק און ברוקלין —
צעקרימט, צעלאַמט, מיט אויגן אויסגערוגענע,
מיט טרייסלדיקע הענט און וואַקלדיקע פֿיס.
ניט ווילנדיק, טוסטו אַ מאַל אַ טראַכט,
בעת דו זעסט זיי מיט די שמעקנס און די קוליעס,
אַז ס'איז דעם נבֿיאם ברכה גאַר אַ קללה.

אן אלט פארל בנים ים

זיי קומען טאָג נאָך טאָג אַהער —
צופֿוסנס זיי ליגט שטיל דער ים;
דער ווייסלעך-געלעך זאָמד צעגליט,
דער וואַסער-שפיגל בליץ און פֿלאַם.
אַט זיצט אַ פֿאַרל, מאַן און ווייב —
זי האָט אַ מאַל באַדאַרפֿט זיין שוין;
די אויגן האָבן נאָך אַ גלאַנץ,
די אלטע האָט נאָך רעשמלעך חן.
נאָר ער איז שלאַכערדיק און פֿעט,
מיט בלויע אַדערן פֿאַרוועכט;
דער גוף איז שווער, זיין קאַפּ — איין פליך,
די מומנע אויגן זיי פֿאַרקלעפט.
זי זיצט און שטריקט, ער זיצט און שטאַרט,
און אַלץ זיך ניט גערירט פֿון אַרט;
עס קלאַמערט זיך דער שווערער גוף
נאָך זון, נאָך ליכט — און ניט קיין וואַרט.
זיי ריידן שוין ניט מער — ס'ווערט שפעט,
זיי האָבן אַלץ שוין אַפּגערעדט.

לאנג-לעבן

לעבט מען לאנג — ווערט מען אלט. ניט צו מאכן.
אזוי איז דאס געזעץ פֿאר אלץ וואָס אַמעמט,
פֿאר מענטש, פֿאר חיה און פֿאר פֿויגל,
פֿאר בוים און גראַז, ווי פֿאַרן מינדסטן וואָרעם —
פֿאר אלץ וואָס ציט זײַן חיות פֿון דער ערד.
אלץ לעכצט נאָכן געבענטשטן זומער-רעגן,
וואָס גיסט זיך דורכזיכטיק אין קלאַרע גוסן,
נאָך זילבערנעם פֿרימאַרגנדיקן טוי,
נאָך זון און ליכט; אלץ בליט און צײַטיקט זיך,
קומט אויף און ווערט פֿאַרוועלקט; און מיטן וועלקן
בײַט אלץ זײַנע קאַלירן, חוץ דער נאַדלבוים,
וואָס גרינט אַפֿילו פֿון דעם שניי אַרויס.
גאַר אַנדערש בײַט דער בלעטערבוים קאַליר:
דער דעמב אין זונליכט פֿון זײַן טיפֿן האַרבסט
זעט אויס ווי אַנגעצונדן אין דעם פֿלאַם
פֿון צונמער-רויטע בלעטער — טראַגט זײַן וועלקן
אין פֿלאַמענדיקער שײַנקייט. ס'אײַגענע
איז חל אױך אויפֿן מענטשן ווען ער פֿאַלט אַרײַן
אין האַרבסט פֿון לעבן: ס'זײַנען דאָ אזױנע
וואָס ווערן פֿרי פֿאַרוואַנעט און צעפֿאַלן,
אַז ס'איז אַ ווייטיק און אַ צער זיי אַנצוקוקן.
און ניט דערפֿאַר וואָס זיי זײַנען צעקנייטשט,
געבראַכן און געהויקערט, מיט די קאַלע קעפֿ —
נאָר פֿאַר דער גיריקייט און גײַציקייט,
וואָס מלײַען נאָך אַרויס פֿון מוטנע אויגן,
אַרײַנצוכאַפֿן נאָך אַ פֿיצל, נאָך אַ ברעקל,

ווייל נאך א ברעק — מיינט, נאך א ברעק טויט-לעבן.
אין וונטש, אן איינציקן, טראג איך אין הארצן:
מנין עלטער זאל מנין יוגנט ניט פארשעמען —
איך זאל די לאסט פון פנין און יארן טראגן
מיט ווערדע און מיט שטאלץ, ווי יענער דעמב,
וואס כ'האב געזען א פלאמיקן אין טיפן הארבסט.

א ליד אן גראמען

אין אנדענק פון מ. א.

ס'איז אייגנטלעך קיין ליד ניט,

גאר א קינה —

געוויין אויפן מענטשנס פֿאָרגיין.

כ'געדענק זי דאָך פֿון בליענדיקער יוגנט —

א שטאַלמנע, שלאַנקע, ליכטיקע,

מיטן גוטן שמייכל אויף דעם פנים

און קלוגע, שטרעליקע אויגן.

און איצט בין איך געזעסן ביי איר בעט:

איר קאַפּ אין גאַנצן ווײַס, ריין-זילבער,

איין האַלבע זײַט פֿון גוף אַנטשוויגן.

איך בין געזעסן טיף-געבויגן,

געגלעט איר לעבעדיקע האַנט,

זיך איינגעהאַלטן קוים, די ציין פֿאַרפּרעסט,

ניט אויסצוברעכן אין געוויין —

און זי האָט קלוג געשמייכלט און געזוכט

גאר מיך צו טרייסטן מיט אַ וואָרט.

די דאָזיקע רייד פֿון קלאַגליד

זײַנען געשריבן אַן גראַמען —

מחמת מ'שרײַבט ניט גראַם-שמראַם

וועגן אַ שטאַרבנדיקער פּרינצעסין.

בלעטערפאל

אזא ליכטיקער מאג א העל-בלויער,
שפעטהארבסטיק אין שפֿע פֿון זעט —
יא, א מאג א געשענקטער פֿון הימל,
זיין פראכט רעדט צום הארצן און רעדט.

און דער קליינער פארק פֿון מיין שכונה
שמייט אין דאזיקן ליכט צעשטראלט;
ווי די הענט זיינען צווייגן פֿארהויבן
און איין בלאט נאכן אנדערן פֿאלט.

אימלעך בלאט קופער-רויט און שפיציק
פֿארענדיקט זיך שאַרף, ווי א שפּיז;
און די הורבעס געפֿאלענע בלעטער
שאַרכן רוישיק אונטער די פֿיס.

ניטא איצט קיין פֿרײערס, קיין שפעטערס,
ס'איז דא בלויז די איינע מינוט.
אן איבעררוף, צוויטשער פֿון שוואַלכן —
קענסט זאָגן איין וואַרט בלויז: ס'איז גוט!

ליד

אן אַנרעג, א שטילער צימער,
ווערסט ווידער יונג און וואַך;
א קינדס צעליכטיקט פנים,
א שורה פֿון תנ"ך.

אן אויפֿבלייך פֿון געוועזנס,
א שימחה און א צער —
שטייט ווידער אויף צום לעבן
און מאַנט אין ליד זיין שכר.

כ'האַב נאָר איין ווונטש אין האַרצן:
א טראַפּן שאַרפֿער ווין
פֿון אויבֿ און קהלת
זאָל אינעם ליד אַרײַן.

קאַליפֿאַרניער מאַטיוון

א. דער מידבר אין זונפֿאַרגאַנג

כ'האַב געזען אין דעם מידבר גאַמס פֿכּוד,
אין דער שטילקייט דער שטומער — זיין פֿראַכט;
ס'איז געווען אין דער שעה פֿון שקיעה,
אין דעם גלי פֿון דעם בלויען פֿאַרנאַכט.

אויף די נאַקעטע בערג די צעברענטע
ליגט צעוואַרפֿן דער זוים פֿון זיין קלייד;
און דאָס קלייד ברענט אין פֿליסיקן פֿייער,
דעקט דעם מידבר אין ווייט און אין ברייט.

און דאָס פֿייער — פֿיאַלעטער פֿורפור,
ביז דעם איידלסטן לופֿטיקסטן רויט —
שפיגלט אָפּ זיך מיט גנאָד און מיט רחמים
אויפֿן טרוקענעם מידבר וואָס בלויט.

און די בלויקייט — אַ טיפֿע, אַ שאַרפֿע,
ס'בלויט דאָס געל-ווייסע טרוקענע זאַמד;
און עס וואַרפֿט בלויע שאַמנס דער קאַקטוס,
מיט זיין שמעכיק-פֿאַרהייבענער האַנט.

און די פֿלה, די איידעלע יוקאַ,
האַט געביטן איר ווייסקלייד אויף ראַז;
און זי שטייט און פֿאַרנייגט זיך, פֿאַרריימלט,
צו די דערנער און שמעכיקן גראַז.

און דער דאַרן דער מינדסטער פֿון מידבר
שטייט מיט קאַפּ צו דעם פֿייער געווענדט ;
פונקט אזוי ווי דער סנה פֿון פֿאַרציִיטן —
ברענט אין פֿייער און ווערט ניט פֿאַרברענט.

ב. איבער פאוס מאנוסקריפט פֿון „אנאבעל לי“

דאָס ליד אין עדגאר אלענס שריפֿט
ליגט אונטער גלאַז און ראָם :
„ס'איז געווען מיט יאָרן און יאָרן צוריק
אין קיניגטום בײַם ים“.
און די שריפֿט איז קליין און שאַרף און ריין
און גליט אין שוואַרצער ראָם.

די האַנט פֿון פֿאַרלימענעם קראַנקן באַרד
האַט מיט יאָרן און יאָרן צוריק
אויסגעפֿיבערט דאָס ליד אויפֿן געלן פּאַפּיר
און די בלעטלעך געקלעפט אין איין שטיק —
און זײַן פּלה, זײַן קינד-ווייב, זײַן אַנאָבעל לי,
פֿאַראַייביקט אין שוואַרצער מוזיק.

די צײַט גייט איר גאַנג, גייט איר אייביקן גאַנג,
און אַוועק זײַנען הונדערט יאָר —
און דער ציטער פֿון קלאַנג, פֿון וואָרט אין געזאַנג
גייט איבער פֿון דור צו דור —
דאָס ליד פֿונעם מיידל-ווייב, צאַרט און באַנג,
מיט אויגן — ווי שטערן קלאַר.

און דער מענטש אויפֿן ווייטן פּאַציפֿישן ים
שטייט באַצווונגען פֿון אייביקן צער —
עס באַווייט אים דער אַלטער שוואַרצער פֿלאַם,
מאַכט ריידן אין קבֿר די ליפֿן פֿון באַרד :
„איך בין אַ קינד געווען, זי איז אַ קינד געווען
אין קיניגטום בײַם ים“.

ג. אַ לבנה-נאַכט אין די בערג

אויף ברייטע ווייסע פליגל שוועכט די נאַכט,
די שטילע זילבערנאַכט פֿון ווייטן מערב.
ס'איז שטיל און קיל. עס ציען שטראַמען לופֿט
און בלעטערן און שאַרפֿן אין די ביימער.
עס שמעקט מיט אַראַנזש-בלונג און מיט האַניק,
מיט ערד, מיט קרייטעכצער און יונירוזן.
אַ פֿויגל צו אַ פֿויגל צוויטשערט, רופֿט,
און גרילן זעגן אין דער נאַכט אַרנין.
די אַלטע אייקאַליפטוס-ביימער גרויען,
מאַנגאַליעס בלוען ענג צונויפֿגעדריקט.
דער הימל — אַנגעזעצט מיט הענגלעך שמערן —
איז מלכותדיק און בלוי. די וועלט ליגט שטיל
פֿאַרטיפֿט אין איר הווייה און פֿאַרקניילט,
און יערט אין אירע בראשיתדיקע זאַפֿטן;
און אויף מיין פנים פֿאַלן קילע שפּריצן
פֿון שמעקעדיקן טוי.

געבענטשמע נאַכט פֿון נעכט,

וואָס שווימט אין שטראַליקייט און בלוער רו —
נימאָ בני דיר קיין פֿרײַערדיקס און שפּעטערדיקס,
ווי ס'איז נימאָ קיין שפּעטערס פֿאַר דעם בוים,
און פֿאַר די בערג די אייביקע אַרום,
וואָס הויערן אין שטראַלנדיקער ווייסקייט
און מיניען זיך אין בלוי, און שליסן איין
אַ צירקל אַ פֿאַרפּישוּפֿטן פֿון ניט דער וועלט.
און אַל דאָס ביז און אַל דאָס גוטס פֿון פֿרײַער,
ווי די געאַנטע לייד און פֿרייד פֿון שפּעטער —

ווערט אפגעווישט און אפגעוואשן ריין
פֿון מענטשנס האַרץ. דאָס האַרץ ווערט לויטער, פֿריי,
און די נשמה ליכט מיט איר באַלויבטן ליכט
און שוועבט, ווי ס'שוועבט די גומע, שמילע נאַכט
איבער די וואַסערן פֿון צייט און רוים.

א מאראנץ-ביימל קליין, רחמנותדיק קליין,
איז פֿארקראַכן אויף א בערגל און געבליבן שטיין;
האַט אַרנינגעשמעקט דינינקע וואַרצלען אין דר'ערד,
איז געבליבן פֿאַרווונדערט און זיך צוגעהערט.

איז געקומען זיין מלאך צו פֿליען אין פֿלי,
אים געקלאַפּט מיט אַ זונשטראַל אין פֿלייצע: בלי!
און דאָס ביימל האָט געפֿאַלגט און האָט זיך צעבליט,
און די זון האָט געוואַרעמט און האָט אים צעגליט.

און פֿון בלי און פֿון גלי — אויף די צווייגעלעך דין
האַט גענומען וואָס פֿלאַצן. צו ערשט — קליין און גרין,
ווי די ניסלעך די קליינע געשפּאַרט און געשפּאַרט,
ווי די קליינטשינקע ניסלעך אזוי שטייף און האַרט.

נאָר די זון האָט געברענט און דער טוי האָט געקילט
און עס האָבן די זאַפֿטן אין זיי זיך צעשפּילט;
זיך פֿאַרגרעסערט, פֿאַרקנילעכט — עס שמעקט זייער הויט
און זיי גליען ווי גילדערנע עפל אין רויט.

און די מאַמע אויפֿן בערגל, צוויי פֿוס פֿון דער ערד,
שטייט אין נחת און קוועלט, פֿון דער משא באַשווערט;
האַט געטאָן איר שליחות — און זי לויכט אין אַרום,
ווי אַן אויסטערליש-רויטע פֿאַרצווייגטע בלום.

רינגען

פֿון שטאַט אויפֿן וועג צו די בערג.
דער וועג לויפֿט אין רינגען און רינגען געדרייט,
פֿון איין רינג אַרויס און אַרײַן אין אַ צווייטן.
איך זײַ לעבן טרײַבער פֿון קאַר.
און ער — איינגעקלאַמערט צום טרײַבראָד
מיט אויגן פֿאַרשפּיצט, קאַנצענטרירט,
מיט ליפֿן פֿאַרפרעסט, וואָס שרײַען: געפֿאַר!
דער וועג איז צעלויכטן און גלאַנצט, שעמעריט.
אַט פֿאַלט זי אַרונטער, די קאַר, פֿונעם באַרג,
פֿון פֿעלדזיקן, שמעכיקן באַרג;
אַט-אַט שלאַגט זי אָן זיך אָן ווענט פֿון שמיין,
און איין רגע שפעטער — אַט פֿאַלט איר געביין
אַרײַן אין צעעפֿנטן תּהום און זײַן שלונד —
אַבער ניין!
דער טרײַבער איז שאַרף און פֿלינק און געזונט:
אַ צוק מיט דער האַנט, אַ קוק מיטן אויג,
און ס'טוט די קאַר ווידער זיך הייבן אַרויף
אין נײַעם רינג דורך אַ נײַעם פֿאַרבייג.
אַן איינזאַמער בושל שרײַט אויס זײַן רוף,
אויך ער פֿליט אַזוי, אויף אַ זײַט, אין אַ רינג,
מיט ווייסע פֿליגל אין לויטערן בלוי.
פֿון פֿעלדזיקע אַפּבראַכן — פֿונק נאָך פֿונק,
מיר שווינגן, און ס'קומט ניט קיין וואַרט אויפֿן צונג.
די קאַר טוט זיך העכער, אַרויף-צו אַ טראַג
און ס'טויכט אויף אין קאַפּ אַ פֿאַרגעסענער זאַג:
„ווינדערלעך זײַנען די מעשים דינע
און מײַן נשמה ווייסט עס גענוי“.

א ווינקל אין ווערמאָנט

פֿאַר חנה און שמואל־דובֿ לייקין אין פֿרענזשאַפֿט

מעג — ליכטיקע, אַרײַנגעשלאָסענע
אין קייטן גרינע פֿון ווערמאָנטער בערג ;
די בערג — זיי שטייען זון־פֿאַרגאַסענע
אין שאַרפֿן גרין פֿון אַנגעשפיצטע צווייגן
פֿון נאָדלביימער, און דאָס רוישן
פֿון בלעטערדיק־געצאַנקטע קעפֿ פֿון דעמבעס
און האַניק־טריפֿנדיקע ליפעביימער.
די גרויסע שטילקייט און דאָס טיפֿע שווינגן
פֿאַרגרעסערט ווערן און פֿאַרטיפֿט דורכן געזשום
פֿון שווערע בינען גאַלדיקע און דעם געצוויטשער
פֿון די משפּחות רויטבייכיקע שוואַלבן,
וואָס האָבן זייערע נעסטן אויסגעכעט
אין אלע שפּאַלטן אונטער די געזימסן
פֿון אַלטן הויז און האַלב צעפֿאַלענע שטאַלן.

א שווערער פֿעלדזיקער און האַרטער גרונט,
מיט רינגען בערג און טאַלן ; אַלץ געקיימלט,
אַרויס פֿון איין רינג און אַרײַן אין צווייטן.
די אייבערפֿלאַך — באַגראַזט, צעגרינט, געקווימלט,
אין גלויקע קאַלירן, מיט פֿאַרצווייגטע קוסטעס
פֿון ראָזע מאַלינעס, פֿון בלויע יאַגדעס
און גרינע אַגרעסן. ווי נאָר אַבער
דו פֿרוווסט אַרײַנגראַכן אַ ביסל טיפֿער,
אַ צוויי־דריי מאַל אַ רידל אין דער ערד —
און באלד שלאָגט אַן די רידל זיך אַן שטיין,
אַן פֿעלדזיקן גראַניט, און קענסט ניט ווײַטער גיין.

און אויך די וועגן די געפלאסמערטע זיינען געבונדן
און לויפן אין געקרניזטע ברייטע רונדן —
אלץ רינגען אין א קייט. אט אויף א וועג-פארבייג
א קלויסטערל אן אלטס אנטפלעקט זיך פארן אויג
אין א בית-עולם גרין-פארוואקסן אין דער מיט.
איצט לויפט דער וועג אדורכגעבראכן דורך גראניט
פון ביידע זייטן זיינע, שטרענג און אפגעשלאסן,
דורך שווערע פלאסטן אדערדיקע, זון-פארגאסן,
וואס שלאגן אפ פון זיך און זייערע שפיצן
מיט רויטלעך-בלויע פונקען — קליינע בליצן.

דער ווינגארטן

כרם היה לידידי — ישעיה ה' א'

וְיִנְגַּרְטֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִנְגַּרְטֵי אֶרֶץ יְהוּדָה

א ווינגארטן... געווארן אלט דין ווינגארטן,

שטייט אויסגעטריקנט הינט, פארדארט-פארקווארט;

דער גרונט זינער — צעשפאלטן דא און דארטן

אין געלע גליבעס איינגעכאקן הארט.

וְיִנְגַּרְטֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

דין צוים איז איינגעבראכן, דורכויס שפליטער,

ליגט אויסגעגליכן מיט דער ערד, צעשפרייט;

און ווו ניט ווו א הענגל טרויבן גיפטיק-כימער

מיט ווילדווקס ברענענדיקס צונויפגעדרייט.

און מיר — זיין בלוונגסצייט שטייט פאר די אויגן,

אין טוי און זון האט דאך זיין ערד געקוועלט;

און טשאמעס פייגל זינען זיך צונויפגעפלויגן

מיט קלאנג און מיט געזאנג פארהילכט די וועלט.

און בלוי האט זיך געוועלכט דער הימל אויבן,

טיף-גריין דאס גראז און סאמעטן-געדיכט;

און ס'האבן זאפטיק-שווערע הענגלעך טרויבן

געגלימצערט פריש אין שאטן און אין ליכט.

און הינט — די נעסטן זינען פוסט, אנטשוויגן,

אויף וויסמע פעלדער זינגען פויגלען ניט;

נאר ס'פלאצנטערן זיך אום דארט אלטע ציגן

און קלאפן מיט די קלוען אויס א ליד.

פֿאַרגעסנס

די אומרעכטן די מיניקע, באגאנגענע, זיך ווייניג און זיך פֿאַרענדיגטן פֿאַרגעסענע שוין לאנג פֿונעם זכרון — זיי זענען אַלע זעלבע זיי טויכן פֿלוצעם אויף פֿון דאָס פֿאַרגאנגענע פֿאַר אַ פֿאַרענדיגטן און ווישן אָפּ פֿון זיך דעם ראַסט פֿון יאָרן.

די גרויסע און די קליינע עוולות און געמיינקייטן, וואָס זיינען דורכן לעבן זיך פֿאַרלאָפֿן; אַלע זענען אַ גלויבליכע צו אַ צווייטנס דורכפֿאַל, קליינקייטן, זיי שטייען אויף און האַלטן זיך אין שטראַפֿן.

דאָס חכמה זיך אַ מאַל, געמיינ און נידעריק, אויף יענעם, אויף דיין חבֿרם אויפֿשטייג אינעם לעבן — אַ שפיציק וואָרט, אַ פֿאַלשער קוק, דערווידעדיק, איז דאָס גאַר וואָס דו האַסט געהאַט צו געבן?

דאָס פֿוסטע שפּיל פֿון אַפּנאַרן באַטריגעריש אַ גוטן פֿריינד דינעם און זיך מאַסקירן, און שמייכלען נאָך ווויילונגעריש און זיגעריש, פֿרום-פֿנימדיק דערצו, אז יענער זאָל ניט שפּירן.

וואָס זאָגט מען מער? ניטאָ וואָס צו פֿאַרלייקענען, ס'איז צייט דעם אמת קוקן אין די אויגן; אַליץ וואָס אַרבינגעכאַפּט דו מוזסט אויסמייקענען — ס'איז אַלצדינג ניט געשטויגן, ניט געפֿלויגן!...

אן עוולה

אן עוולה וואס דו ביסט באגאנגען
מיט לאנגע יאר צוריק, העט ווייט —
דוכט זיך, אן אייביקייט זינט יענער צייט
איז שוין פֿארגאנגען;
האָסט קיין מאָל ניט פֿון דעם געטראַכט —
געלעגן אינגעקנוילט אין קעלער פֿון זכרון,
ווי אָפּגעווישט, ווי ניט-געדאַכט —
און פּלוצעם זע: איז לעבעדיק געוואָרן,
זי האָט דערוואַכט,
זיך אויסגעפּלאַנטערט פֿון פֿאַרשפינטן קנויל
פֿון צייט און יאַרן
און האָט צעעפֿנט דאָס פֿאַרשטוממע מויל:
דערמאַנט און מאַנט, רעדט שמעכיקע דיבורים,
און פֿילט דאָס האַרץ אָן מיט יסורים.

א שיסעלע

א לענגלעכע שאל פֿון א קראכ,
וואָס דער ים האָט אַרויסגעשפיגן —
שטייט אויף מיין מיש.
ס'איז האַרט, געשליפֿן, פּאַלירט,
ווייס-געל, פֿון דרויסן קאַרבירט;
און אינווייניק — אויסגעהוילט טיף,
מיט בליציקע דינינקע אַדערלעך
אין ראַז און אין בלוי אויסגעשפּונען.
דער פּלאַץ פֿונעם אויפֿבראָך,
פֿון וואַנען דער קראַכ האָט אַרויסגעפּלאַצט
אויפֿן זאַמד פֿון ברעג ים,
קומט עטוואָס העכער פֿון מיטן;
אויך אויסגעהוילט טיף
און אויך אין געקאַרבטע שטרעיַפֿן.
איך קוק אויפֿן שיסעלע לאַנג —
און דאָס אויג ווערט ניט זאַט
פֿון קליינעם ליכטיקן ווּנדער.

דער קרוג

ניסא נאך אזא מאלער ווי אונדזער גאט

(א שפריצל פון מדרש)

ווער האט דעם איידעלן מייערן קרוג

באטריבט און פארשאמנט זיין שיין?

און ווער האט אין קרוג אנגעחויפנט ביז פֿול

די טרויבן פֿון גיפֿט, אנשמאט וויין?

עס קאכן די טרויבן אין גיפֿטיקן ברנ,

אויף שטיקער צעשפרינגט באלד דער קרוג —

זאל קומען דער מאלער דער גרויסער צו גיין,

זאל קומען און זאגן: גענוג!

אין וועג

אין ליכטיקן אַנדענק פֿון מײַן חבֿר־פֿאַעט נחום יוד

ס'האַט ניט געטראָפֿן נאָך, אז אין אַ לאַנגן וועג
זאָל איך ניט אַנבאַגעגענען זיין מין קאַסטן:
ער שטייט אויפֿן פֿערטן פֿון איינזכאַן, לענג-אויס
פֿון פֿלאַטפֿאַרמע אויף לאַנגן פֿלאַכן שטופּוועגל.
אַ מאָל — אין ליכט פֿון טאָג, נאָר מיינסטנס אין דער נאַכט.
אַ מאָל איז צוגענאַגלט צו זיין דעק אַ קרענצל בלומען,
אַ מאָל — דאָס אויך ניט. אַ שמאַלער, לאַנגער קאַסטן,
וואָס פֿאַרט אין שוואַרצער נאַכט אַרײַן. ער פֿאַרט אַלײַן.
אַ מענטש, מיט אַלץ וואָס ער פֿאַרמאַגט, ליגט איינגעפרעסט
אין אַט די גלאַטע געלבלעך-ווייסע ברעטער.
אַ מאָל טרעפֿט אַז עס פֿינקלט איבער אים אַ רעגן,
אַ מאָל שאַרכט איבער אים אַ ווייכער ווייסער שניי.
נאָר איידער ס'וועט די ערד אים צונעמען, אַרײַנגעמען
און אים אַרײַנפֿלאַנצן אין זיך — מאַכט ער אַלײַן
זיין לעצטע איינזאַמע נסיעה אויף דער ערד.
ער האָט געלעבט, געליבט, האָט אָפּגעטאָן זיין אַרבעט —
איצט איז ער פֿרײַ און פֿאַרט אַהײַם. אַ גוטע נאַכט!

סאַנעט

דאָס ביסל האַניק אויפֿן שפיץ פֿון שמעקן,
וואָס איז אין לעבן דיר געווען באַשערט —
איז זיס געווען צום גומען. ס'האַט די ערד,
אַ פֿריידיקע, אַ ליכטיקע, געמאַן זיך שמרעקן
און האַרץ און אויג געהאַלטן אין איין וועקן,
געגעבן אַלץ דיר וואָס דו האַסט באַגערט;
און אויב אַפֿילו ביסט אַ מאַל געווען באַשווערט —
האַט ווידער אויסגעלייטערט זיך, ווי נאָך אַ רעגן.

פֿון ביסל האַניק איז איצט גאַל געוואָרן,
געבליבן בלויז דער שמעקן. מענטש, דו מענטש,
זיי דאַנקבאַר פֿאַרן ביסל גוטס פֿון יאָרן
וואָס ס'האַט די ערד געגעבן דיר — און בענטש.
ס'קומט אויפֿגאַנג און פֿאַרגאַנג פֿון מומערס טראַכט:
זיי רווק בניים געזעגעניש — אַ גוטע נאַכט!

צער

ער איז אַרײַנגעפֿאלן אין זײַן צער,
ווי אין אַ טײַפֿער ענגער גרוב; די ווענט
פֿון גרוב האָבן געברעקלט זיך אונטער די הענט,
אַן אַנשפּאַר און אַן אויסגאַנג פֿון געפֿאַר;
דאָס אויג פֿאַרצויגן ווי אין נעפל, שטאַר,
געזען און נישט געזען, און ווי פֿאַרבלענדט
אין גרוב אין זאַמדיקער אַרײַנגעקלעמט —
אַ וויסער חלום פֿון אַ ווילדן גאַר.

און אַלץ וואָס האָט אַ מאַל גערעגט דאָס בלוט
מיט ליבשאַפֿט און מיט פֿינדשאַפֿט און מיט האַס,
באַגער און דורכפֿאַל, פֿרייד און לייד און פעס,
מיט אינשטעל און מיט וואַגעניש און מוט —
אַלץ, אַלץ ליגט אויסגעברענט אין אַש און גרויט
בײַם טויער בײַם צעעפֿנטן פֿון טויט.

נאַקעטער בוים

פֿייגלען

א מומער-נאַקעטער שטייט ער דער בוים
מיט צווינגן מיט פֿאַרהייבענע צום בלויען רוים,
די גראַבע צווינגן — שווערע, געלע אַרעמס,
די דינע — אויסגעשמרעקמע געלע פֿינגער,
וואָס שמאַרצן צונעם הימל אין אַ שמום געשריי
פֿאַר הילף און לעבן.

געלבלעך ווייס זיין שמאַם,
די קאַרע זינע אַפּגעשאַסן ווי פֿון פֿלאַם —
אַן אַרעמער אַזא, פֿאַרלאַזט-פֿאַרלוירן
אַן שום באַזועג; און פֿייגל, קליינע זינגער,
זיי ווייכן פֿון-אים — שטייט ער ליידיק, אויסגעפֿרוירן;
צעקאַרבט זיין ליב אין טיפֿע שווערע קאַרבן,
וואָס שניידן איינס אין צווייטן זיך אַרײַן,
ווי עלטערלעכע קנייטשן.
שטייט ער אין פֿרימאַרגן-שנין
אַ שמומער, אַ פֿאַרחלשמער, ווי פֿאַרן שמאַרבן;
דאָס גראַז אַפֿילו אונטער אים איז אויסגעברענט —
נימאָ קיין שאַטן.

און אַרום אים

איז אַ געזעמל פֿון פֿריש-האַפֿערדיקע ביימלעך,
אַלץ לעבט און גרינט, מיט זאַפֿטן אַנגעגאַסן;
די צווינגן, ווי די פֿולע לעבעדיקע הענט,
באַבלעמערט אין געדיכטן גרין — זיי רוישן היימלעך,
די ערד, וואָס אונטער זיי, איז גרין מיט גראַזן,
און פֿייגל צווייטשערן אין ליכט און שאַטן

אַרײַן־אַרויס פֿון נעסמין; שפּרינגען שפּרינגער —
אַלץ שאַלט און שטראַלט, פֿריש־לעבן רופֿט זײַן רוף,
קענסט אַנטאָפֿן די פֿריד מיט ביידע הענט;
ס'איז גוט, ס'איז פֿריידיק, ס'איז געראַטן!
נאַר ער, דער נאַקעטער, מיט קראַנקן גוף,
מיט אַנגעשפיצטע אַרעמס און מיט פֿינגער,
צום קלאַרן בלויען הימל שמוס געווענדט —
שמיט עלנט, טרויעריק, פֿאַרשעמט.

גריין זיך צעגריינט, ווי זיי האבן זיך צעגריינט
די נידעריקע קוסטעס בני דעם וועג —

נאך נעכטן-אייערנעכטן זינגען זיי
געלעגן אינגעדעקט אין הורבעס שניי,
די רימלעך זייערע אן שום באוועג —
און היינט, טו נאך א קוק, עס גריינט.
געפאלן איז אויף זיי אן ערשמער שטרעל,
איין ביסל ווארעמקייט און ליכט,
און שוין — געווארן אויפגעריכט.
פון אימלעך רימל שפארט און שפארט,
ווי אנרעסן ווי לענגלעכע און גריין;
אלץ וואס פארפֿרוירן און פֿארדארט
נעמט גריינען איצט פֿון שניי ארויס.
וואלט אויך מיט אונדז דער נס געשען —
אז דורכן שניי פֿון יארן און פֿארגאנג
זאל אלץ צעגריינען זיך און ניט פֿארגיין,
און ס'זאל די גריינקייט — ליכטיק, ריין,
זיך אויסגיסן אין ווארט און קלאנג.

אן אומעטיק פֿאַרברוגזמער פֿאַרנאַכט זיך אַז
 אין מיפֿן ווינטער: וואַלקנס איבער וואַלקנס.
 די וואַלקנס שווימען פֿלינק און פֿליסנדיק, און
 און מיטן אויס זיך איינער אינעם צווייטן, און
 זיי שוילן זיך אין די געדיכטע פֿלאַסמן, און
 אַט, דוכט זיך, וועסטו זען אַ שטיקל בלוי —
 ס'איז אַכער ניין. איין פֿלאַסט ווערט אַפּגעשוילט,
 נאָר ס'קרויזט זיך באלד אַן אַנדער פֿלאַסט.
 זיי גייען נידעריק. אַט הענגען זיי זיך אָן
 אויף שטאַמען אויסגעפֿרוירענע פֿון ביימער,
 אויף דעכער פֿון אַנטקעגנדיקע הייזער —
 פֿאַרפֿליסן און פֿאַרגיסן אלץ אַרום
 אין פֿרעסנדיקן בלוי. און פֿלוצעם, זע:
 דער שווימענדיקער פֿלום האָט זיך געשפּאַלטן
 און ס'האַט אַ שטיק פֿון זון זיך דורכגעריסן.
 אַ קליינע רויטע זון, באַזוימט מיט כּמאַרעס,
 געגליט, אַן אַפּגלאַנץ, ווי צעשמאַלצן קופּער —
 געהאַט די מראה פֿון אַ קליין רויט אויג.

בראנקס

נאך אלע גילגולים פֿון צײַט און יארן,
נאך אלע וואַנדערנישן אין דער ברייטער וועלט —
בין איך צוריק אין בראַנקס אַרײַנגעפֿאלן;
פֿאַר מיר — נאך אלץ דער שענסטער ווינקל
צוקאָפּנס פֿון דער רײזשטאַט נײַ-יאָרק.
די בראַנקס — מיט אירע פֿאַרקן, וואַסערן,
פֿאַרבראַזט, פֿאַרבלומט, מיט שאַטנדוקע בײַמער,
מיט דורכבראַכן אין פֿעלדזיקן גראַניט,
דורך וועלכע ס'זײַנען דורכגעשניטן וועגן
וואָס שפּריצן אָפּ מיט שאַרפֿע בליצן-פֿונקען.

מײַן יוגנט פֿלאַטערט אום דאָ אין די גאַסן —
זיך ניט געעלטערט. אויגן — אויפֿגעריסן ווייט
זיך אַנצוואַפֿטן מיט דער פֿולער פֿרישקײט
און ליכט פֿון יונגע טעג; די אַרעמס אָפֿן
אַרומצונעמען אלץ אַרום. געווען אַ גאַס דאָ —
ווענדאַווער בײַם נאַמען, צווישן די צוויי פֿאַרקן
קלערמאַנט און קראַטאַנאַ — נעסט פֿון טרוימער
און יונגע וויזיאַנערן; יעדער אײַנער
מיט זײַן באַזונדער ליכט און שטראַליקײט,
פֿאַרליכט, געפֿאַנגען פֿונעם וואָרט און ליד.

אַ, ליכט פֿון יונגע טעג און די לבֿנה-נעכט
אין דעמאָלטיקן קלערמאַנט-פֿאַרק דעם באַרגיקן —
מיט אויפֿצײטער פֿון זילבער אויף די גראַזן
און אויפֿצײטער פֿון אויגן מיידלשע
אויף יונגע פֿנימער. די פֿנימער

פֿון נאַנטע, טייערע, וואָס ליגן לאַנג שוין
אויף פֿעלדער פֿון לאַנג-אײַלאַנד און ניו-דזשורזי.
און מיך, דעם לעצטן, האָט די האַנט פֿון גורל
צוריקגעבראַכט דאָ אין דער אַלמער בראַנקס —
ווי אַנגעהויבן — דאַרט צו ענדיקן.

פֿון "יונגע יארן"

— — — געזאנג און קלאנג
 און ראשיקער געפילדער פֿון דער הויפטשמאָט, און
 און גלאַקנקלאַנג און ווילקלאַנג פֿון קאסטייליש; און
 און רייכע שפיגלדיקע פֿענצטער פֿון געשעפֿטן
 אין בליאָסק און גלאַנץ, מיט אלע לעצטע מאָדעס
 פֿון לאַנדאָן און פּאַריז; מיט טייערן קרישמאַל,
 מיט גאַלד-און זילבער-צירונגען, און שנורן פּערל
 אין אויפֿשטראַל פֿון דער שרײַקער באַלייכטונג
 אין שפּעטער נאַכט. דער פּאַלאַץ פֿון די שיינע קונסטן,
 וואָס שווימט אין לופֿט ווי אין אַ גאַלדן נעפֿל.
 און הייסע גלײַענדיקע מאַנצבילבליקן,
 וואָס שמעקן זיך אַרײַן אין אלע ווייכקייטן
 פֿון די אַקעגנקומענדיקע יונגע פֿרויען; און
 דאָס שטראַמיקע געווירבל פֿון מאַשינען
 מיט וואַר-נונגען פֿון גרילצנדיקע האַרנס.
 און באַלד דערביי די גרויסע אַרעמקייט,
 די אויסגעשטרעקטע הענט נאָך אַ נדבָה —
 די שוואַרצע הענט, די ווייסע הענט, די ברוינע,
 צעקרימטע און צעדרייטע הענט פֿון זקנים,
 פֿון אלטע ווייבער און פֿון יונגע ווייבער,
 און גלאַטע הענט פֿון יונגלעך און פֿון מיידלעך,
 אַרונטער ביז די קליינע הענטלעך פֿון אַ קינד
 ניט עלטער פֿון אַ צוויי-דריי יאָר. דער טשאַד און רויך
 פֿון נידעריקע אויוועלעך אויף קוילן,
 וווּ ווייבער פּאַטשן אויס די קוקרווע-פלעצלעך

און באקן זיי אין אייל אויף די פֿארשוואַרצטע בלעכן.
אן עופֿעלע, אַ באַרנדרון קינד, אַ פּיצלם,
וואָס ליגט אַ שווינגנדיקס אויף דער ראַנאַזשע
ביים זייט פֿון אויוועלע, ביים טראַטואַר,
מיט אייגלעך אָפֿענע צום שטויביק-רויטן הימל.
אַ משאַמע גאַסנמיידלעך, שטאַרק צעפּלאַשעט,
ווי הינער פֿאַר אַ שטורעם, וואָס צעלויפֿן זיך
מיט שנעלן פּינקלען פֿון די קנאַפֿל אָן אַספּאַלט,
מיט שאַרבעניש פֿון קליידלעך און מיט קלינגלעניש
פֿון אַרעמבענדער, אוירינגען און קייטלעך —
געטריבן פֿונעם האַרטן דראַענדיקן קוק
פֿון שטרענגן פּאַליציאַנט. און יינגלעך-סוחרים
וואָס טרייבן זייער מיסחר אין דער שפּעטער שעה,
פֿאַרשטעלן דיר דעם וועג און פֿאַכען פֿאַר די אויגן
מיט בויגנס מיט קאַלירטע לאַטעריי-צעטלען
וואָס זאָגן גליקן צו; און גרופֿן קינדער
האַלב נאַקעט, באַרוועס, ווי די בלודנע הינט,
וואָס רייסן די פּלאַקאַטן פֿון געמאַכן,
פּדי מיט דעם זיך צוצודעקן, זיך צו שיצן
אין ערגעץ וווּ אַן אָפּגעלייגטן ווינקל.
דאָס אַלץ און מער. און איבער דעם קאַשמאַר
פֿון טומל און געגרילץ און משאַדנע ריחות —
שניידט זיך אַרײַן דאָס קלינגען פֿון די גלעקער
פֿון נאַנטן שכנותדיקן קאַטעדראַל,
וואָס רופֿט דעם עולם צו דער מיטנאַכט-תּפֿילה —
די קלאַנגען פֿאַלן שווער, מאַסיוו און נאַכאַנאַנדיק
באַצווינגען אַלץ און דעקן אַלץ אַריבער.

א טרויער-פלייגל פֿאַכט איבער דער לאַנדשאַפֿט
און שלעפט זיך איבער חורבֿות פֿון קאַנווענטן —
איך וואַנדער דורך דעם לאַבירינט פֿון קעליעס
פֿון חרובֿן קאַנווענט פֿון סאַזאַנכעל,
און יאַרן הונדערטער פֿון קינאַת-דת און צוואַנג
און בלוט און פֿייער — קוקן פֿון די ווענט אַרונטער
פֿון די געמאַלטע פֿנימער אין איילפֿאַרבן
פֿון די אַמאַליקע באַוווינערס פֿון די קעליעס;
געמאַלן אין דער שוואַרצער שטרענגער טראַכט,
מיט ווייס-געצאַקטע קאַלנערס אַרום העלדזער;
די גלאַט-ראַזירטע פֿנימער — אַסקעטיש,
די אויגן — מילדע, שטילע און פֿאַרגיביקע.
נאָר אויב דו ווילסט דערגיין דעם סוד: פֿון וואַנען
די האַרבע גרויזאַמקייט פֿון צוואַנג און פֿייער
צו שטיין איבערן בלוט פֿון דעם געפֿיניקטן,
און אויפֿנעמען אין זיך זיין וויי און ליידן
אין אויפֿציטער און אויפֿשוידער פֿון מענטשן —
דאַן מוז דיין בליק זיך אויפֿהאַלטן אַ ביסל לענגער
אויף זייער שניט פֿון מויל: איין דינער שאַרפֿער שניט
פֿאַרקרעמפט, פֿאַרפרעסט, ווי אינגעפרעסט אין שטיין,
וואָס לאַזט ניט צו קיין שאַטן פֿון אַ שמייכל —
ווי ס'האַט דאָס מאַלערישע אויג דאָס אויפֿגעכאַפט
מיט דורות-לאַנג צוריק. די לופֿט פֿון מיטל-עלמער
איז שטיין געבליבן אין דער גרויסער חורבֿה,
אין סטיל אין מורישן, פֿון ציגל און גראַניט,
מיט די מאַזאַיקס פֿון אַזשור און גאַלד;
ווי אַלע פֿענצטער קערן זיך צום הויף

אין פֿאַרעם פֿון אַ לאַנגן טיפֿן חית —
 און אין נאַכמיטאָנדיקן ווייכן ליכט
 טוט שטיל די צייט איר אַרבעט: זי באַגראַזט די ערד
 דעקט צו אַ וואַנט אַ ווונדיקע מיט קלעטעררויזן
 און גרינט און ווייסט די שווערע וואַסער-ליליעס
 אין שימלדיקער גרינקייט פון באַסיין
 וואָס ליגט אין מיטן הויף; און פֿייגל צוויטשערן
 און פֿלוידערן אַרונטער פֿון די אַלטע ביימער
 און גרינע שפּרינגער הוידען זיך אויף גראַזן.

איך בין געווען אין דעם באַרימטן קלויסטער
 פֿון מוטער דאָלאָראַזא פֿון דער גוואַדאַלופּע,
 די מאַמע פֿון דער הילף דער אייביקער אין לאַנד
 פֿון אַלע ליידנדיקע. ס'האַט דער מאַלער,
 וואָס האָט דאָס בילד געמאַלן פֿאַר דער אייביקייט,
 אַריינגעאַטעמט אין געמעל אַזוי פֿיל טרויער
 און צער איבערמענטשלעכן. מיט אַ צוק פֿון פענדול
 אין ווינקלען פֿון די אויגן, זיי געגעבן טיפֿקייט,
 ווי לעבעדיקע טרערן וואַלטן דאָרט געשימערט.
 דאָס פנים — לענגלעך, יונג און שטראַלנדיק,
 און די פֿיגור אין פֿולער שלאַנקער הייך
 דראַפּירט אין וואַרעמען און ווייכן פּורפור.
 נאָר אין דער זעלבער צייט — האָט אויך דער קינסטלער
 אַריינגעטאָן אין איר אַזוי פֿיל ווייבלעכקייט
 און רייז און אַלע ערדישע געלוסטונגען
 אין יעדן קנייטש און בייג פֿון גוף און פנים —
 אַז כ'הייב אָן צו פֿאַרשטיין, פֿאַר וואָס אין מיטל-עלטער

ווען ס'האט א ייד געקוקט בלויז אויף א בילד אזא,
 איז טויט געווען זיין שמראף, פאר חילול-קודש.
 זי שמראלט פון וואנט אין דער מאסיווער ראם
 פון שווערן גאלד און דאמינירט די קירך.
 מיט אירע מירמלנע סטאטוען און געמעלן,
 פון דיל ביו צו דער טיפער און געוועלכטער סטעליע.
 (אפילו ער, דער זון, איז פארטושירט א ביסל
 אין דער-א קירך. ער ליגט אויף דר'ערד, א מאנעקען,
 אין שווארצן אנטוועכץ, מיט ברוינעם בערדל,
 פארגארטלט מיט א שטריק, אן ארעמער אזא,
 און קוקט מיט אויגן גלעזערנע צום עולם).

די שנין פון מיטנמאג דורך פענצמער גאטישע,
 געמאלט אין טיפן בלוי, שמראמט אפגעקילט,
 און ווארפט א בלויילעך, א ניט-ערדיש ליכט
 אויף ווענט און אויף סקולפטורן און געמעלעכצן,
 און אויף די בערג פון פרישע גלאדיאלאס
 וואס בלאנקען, גרין-און-ווייס, אויפן אלטאר.
 און אונטער אירע פים — די ברענענדיקע ליכט,
 א ים פון ליכט — א לאנגע מענטשנקייט,
 איינס נאכן צווייטן, שארט זיך אויף די קניען,
 מיט ברענענדיקע ליכט אין הענט — דערגרייכט
 צום ברייטן פיעדעסטאל פון מירמלשטיין
 און שטעלט זיין ליכט, פאלט מיטן פנים צו דער ערד
 און קלאפט זיך מיטן שמערן אן גראניט
 און צלמט זיך עקסטאטיש, פייכערדיק,
 און ציט זיך אויף צוריק. סארא פראצעסיע
 פון פנימער, פייגורן און קאלירן —

די אויסגעכאליעטע און צארטע פנימער
פון בלאסע שפאניערינס, געקליידט אין זיידנס,
וואס ס'ציט פֿון זיי א דינער ריח פֿון פארפֿומען,
מיט אויסגעהאפֿטע אלטע שפיצן אויף די קעפֿ;
און פנימער פֿון עכאני און בראנדז און קופער
אויף וועלכע ס'האבן מידבר-זון און הייסע ווינטן
ארנינגעשריבן זייער שריפֿט און זיי פארברוינט,
געקארבט אין נעצן היעראגליפֿן-קנייטשן.
געמאגערט זיי, געשווילט זיי און געבראכן
און זיי געבראכט אהער — אין שווארצע שמאמעס
מיט שווערע טיכער שטויביקע איבער די קעפֿ,
נאך טרייסט צו איר, דער שטראלנדיקער געטין.
און מאנסלייט: יונגע, מיטליעריקע און אלטע,
און אויך מיט ליכט אין הענט, און אויף די קניען.

* *

אצינדערט ערשט, אין אָונט פֿון מיין לעבן,
באטרעטנדיק די שוועל פֿון פֿרעמדן גאט
מיט גאָר זיין פראכט און מיסטישער פֿארשלייערמקייט —
באנעמט דער ייד אין מיר די קלאַרע קלוגשאַפֿט
וואָס ליגט אין צווייטער דיברה פֿון באַרג סיני:
„דו זאלסט נישט מאַכן זיך קיין שניצונג און געמעל,
צו זיי נישט דינען און נישט בוקן זיך צו זיי“.
דער גאט פֿון סיני און פֿון חורבֿ האָט קיין גוף נישט —
ער האָט איין מאַל באַוווּזן זיך צו משהן,
אין פֿייער פֿון דעם דאַרנבוש געברענט —
האָט משה פֿאַרכט געהאַט אויף דעם צו קוקן
און האָט זיין פנים מיט די הענט פֿאַרשמעלט.

און שפעטער מיט א צייט, ווען ער האט זיך געבעטן :
„באווייז דיין פנים מיר!“ — געקומען איז דער ענטפער :
„דער מענטש קען מיך ניט זען און לעבן בלייבן“.
יחזקאל — פֿאר זיין זעונג אויפן טייך פֿבֿר —
האט נאָך אַ האַר פֿארשפּילט זיין אייביקייט
צוליב זיין שילדערונג פֿון דער מרפֿכה.
די בעלי־מדרש און אַגדה האָבן געזאָגט :
„ניטאָ קיין אַרט קיין לידיקס אויף דער ערד,
וואוּ ס'איז די שכינה ניט פֿאַראַן“ און ס'האַט דער רמב"ם,
אין וועמעס ליכט מיר גייען נאָך ביז היינט,
אין זיינע דרייצן עיקרים פֿון אמונה
די צווייטע דיברה פֿאַרמולירט פּרעציז און קלאַר,
וואָס קלאַרער קען ניט זיין, אזוי צו זאָגן :
„איך גלייב באמונה שלמה, אַז דער בורא,
געבענטשט זאָל זיין זיין נאָמען, איז קיין גוף ניט,
און אַלע קערפּערלעכע אַטריבוטן
עס זיינען בנוגע אים ניט גילטיק,
און ער האָט פֿלל צו זיך קיין דימיון ניט“.
און דאָ — און הונדערטפֿאַכיק מער אין קאָטעדראַל —
פֿאַרקערפּערונג פֿון גאָט אין שטיין און מירמל,
און מאַלערייען אויף די שאַטנדיקע ווענט.
דער מאַן פֿון גליל — אויב ס'איז געווען אזאָ —
אין אַלע פֿאַזעס פֿון זיין קורצער עקסיסטענץ.
נאָר מער פֿון אַלץ גייט דורך דאָרט דער מאַטיוו
פֿון קרייזיקונג און אויפֿשטייג צונעם הימל ;
אַ לאַנגע דריקנדיקע בילדער-גאַלעריי
פֿון מאַן וואָס גייט געבויגן אונטערן צלם
זיין לעצטן גאַנג ; אַ צוגענאַגלטער צום האַלץ,

דעה דערנערקראַנץ וואָס טריפֿט מיט טראַפּנס בלומ, מיט בלומנדיקע לעכער אין די הענט און פֿיס. און איבער דעם — די פֿולע כליפענדיקע כוואַלע, פֿון איין גוס קלאַנג, פֿון אלע רערן פֿונעם אַרגל, וואָס קלאַפט זיך אָן די שווערע סומנע ווענט און אָן דער טיפֿער און געוועלכטער סטעליע — און און טרייסלט אויף דעם הלל פֿון דעם גרויסן הויז פֿון ביז זיינע פֿונדאמענטן אונטן. פֿייער-פֿאַנען וואָס וואַרפֿן ווינערך איבערן אַלטאַר ; און גרופן פֿון גלחים אין דער תּפֿילה אין ווייסע, גאָלד-געהאַפֿטע קורצע קיטלען פֿון איבער שוואַרצע בגדים — אַ מין אפֿוד און דער מעטאַקלאַנג פֿון די קורצע פּסוקים אין אַלטן קלינגעדיקן לשון, אין לאַטייניש, מיטן רעפֿריין : „א דאַמינע, א דאַמינע!“ איין רגע, ווען כִּפֿאַרמאַך די אויגן, דוכט זיך מיר דאָס הער איך ייִדיש, אייגנס, פֿון די אַלטע דורות, פּוהנים דוכנען בני דער עבֿודה, געוויין פֿון תּהילים-זאַגער אין די אַלטע שולן. נאָר עפֿן איך די אויגן ווידער אויף און זע די מירמלנע סמאָטוען אין די נישעס, די בילדער אויף די ווענט מיט בלומ און ווינדן — נעמט דוכטן מיר, כִּגַעפֿין מיך בני אַ געטערדינסט אין מעמפל אין אַ גריכישן פֿון דעם אַדאַניס. דו אַילסט צוריק פֿון טונקלעניש צו זון און ליכט, צום טומל פֿון דער גאַס, צוריק אין פֿרישער גאַטגעבענטשטער לופֿט אונטער דעם פֿריידיקן און קלאַרן הימל.

און איך געדענק א ווייטן אָפּגערוקטן טאָג
 אין ליכטיקן פֿרימאָרגן פֿון מיין לעבן —
 א זומערטאָג פֿון לויטער זון און בלויקייט,
 וואָס בלויז א קינד מיט זײַנע פֿרישע אויגן
 און אַלע זײַנע לעכצנדיקע חושים
 קען אויפֿנעמען מיט אַלע רמ"ח אברים
 אין פֿולער פֿולקייט און אין ערשטער פֿרישקייט.
 דאָס אויג איז שאַרף, פֿאַרשלינגט די מינדסטע רעגונג
 פֿון בלוי און גאַלד, פֿון ליכט-און-שאַטן-שפּיל,
 דעם נאַנטן שטח מיט די בליאַסקענדיקע זאַמדן;
 דאָס ביסל גרינס פֿון גערטל לעבן הויז
 אין גאַר זײַנע שאַטירונגען פֿון גרין;
 די קריכנדיקע קליינע ברואים אויף דער ערד
 און אין דער לופֿט — די פֿינקאַלירטע פֿלאַטערלעך
 און שיסנדיקער פֿלי פֿון ברוינע שוואַלכן;
 און דאָס געזושום און שמוצער און געפֿידל
 פֿון גריל און היישעריק אין גראַז אַרום
 קלאַפט אַן זיך אַן דעם פּוּק פֿון יונגן אויער
 אין פֿולער שאַרפֿקייט, ציט ווי דורך אַ מייערקאַפּ,
 וויברירט און קלינגט. אַ זומערטאָג פֿון גאַט,
 ווי ס'ניט זיך איין אַ מאַל אַ טאָג אין ליטע,
 אַ פֿולער, ווי אַ בעכער ווי אַ גאַלדענער
 מיט פֿינקלדיקן וויין. (אוודאי האָט געמוזט
 ראש-חודש אויספֿאַלן אין יענעם טאָג,
 אַניט — ווי קום איך אין אַ מיטן מיטוואַך
 אין פֿרייען דרויסן?) אין דער אַ ליכטיקייט

באוויזט זיך פלוצעם די געשמאלט פֿון טאָטן —
א שלאַנקער, גראַדער, אין זײַן שטילן גאַנג
אין שבתדיקער לײַכט-אַלפּאַגענער קאַפּאַטע.
די זוּיבער-ווײַסע שפּיצן פֿונעם העמדקאַלנער
איבער די קלאַפּעס פֿונעם ראַק, די שוואַרצע באַרד
מיט זילבער-פֿעדעס דורכגעצויגן דאָ און דאָרט.
ווי קלײַבט זיך דאָס דער טאַטע גיין אַצינד?
איך וואַרף אַוועק אַלע געשעפּטן מיניע
און לאָז מיך מיט אים מיטגיין. נאָר דער טאַטע
איז ניט צופֿרידן מיט זײַן באַרוועסן באַגלייטער
און זוכט מיך אַפּריידן מיט גאָר אַ סך תּירוצים.
און דאָ קומט מיר צו הילף דער מאַמעס קול
פֿון פֿענצטער פֿון דער שטוב אַרויס: „וואָס אַרט דיך,
ס'וועט זײַן דיר פֿריילעכער צו גיין דעם וועג,
און זאָל ער טאַקע געבן אים זײַן ברכה.“
(פֿון אירע רייד באַנעם איך, ווי דער טאַטע גייט —
דאָס גייט ער אויף באַזוך צום אַלטן קאַוונער רבֿ,
ר' יצחק אַלחנן, וואָס פֿאַרברענגט דעם זומער
אין נאַנטן וואַלד, אַ צוויי-דריי וויאַרסט פֿון דאַנען;
און דאָס פֿאַרשאַרפֿט נאָך שטאַרקער מיין באַגער
מיטן טאַטן מיטצוגיין). דער טאַטע קוקט מיך אָן,
און מעסט מיך אָפּ פֿון אויבן ביז אַרונטער;
איז מסכים סוף-כל-סוף מיך מיטצונעמען,
נאָר מיטן תּנאי: כ'זאָל פֿרײַער גוט זיך אַפּוואַשן
דאָס פנים מיט די הענט און אַנטאָן שטיוועלעך.

א לאַנגע אייביקייט איז דורכן משך
פֿון יענעם טאַג ביז היינט אַדורכגעגאַנגען —

האָט גלייכגילטיק פֿאַרמעקט און אָפּגעווישט
דאָס לעבן פֿון אַ פֿאַלק אַ גאַנצע אויף יענער ערד,
צעטרעטן אלץ און ניט דערבאַרעמט, ניט געשוינט,
און נאַכגעלאָזט נאָך זיך די גרויסע פּוסטקייט —
און איך, דאָס יונגע ייִנגל פֿונעם ווייטן טאָג,
בין אַלט און מיד, געבראַכן פֿונעם לעבן,
און שטיי איבער דעם בלוטיק-שוואַרצן תּהום
פֿון חורבן און פֿאַרלענדונג. נאָר דאָס ליכט
פֿון יענעם טאָג אין זיין נאַכמיטאַקדיקער שעה —
גייט אויף מיט גאָר זיין פֿרישקייט און זיין ערשטקייט,
ווי דעמאַלט, אין זיין ווירקלעכקייט און וואָר.
איך זע דעם דורותדיקן אַלטן וואַלד
מיט זינע ריזיק-הויכע אַלטע סאַסנעס
אין ליכט און שאַטן פֿון געדעמפֿטער זונשנין;
די ווייכע דעק פֿון מאַך אונטער די פֿיס,
מיטן נאָדלפֿאַל, פֿאַרברוינט פֿון לאַנגע יאָרן,
און שאַרפֿער שטראַם פֿון די באַרוישנדיקע ריחות:
דער ריח פֿון די געלע טראַפּנס פעך
און דעמפּער ריח ערדישער פֿון שוואַמען,
פֿון פּאַזשעמקע דער רויטער, דער פֿאַרשפעטיקטער,
און פֿון די פֿייכטקייטן פֿון בלויער יאַגדע.
און דורכן אויער גייט געזשום און קלאַנג
פֿון וואַלדיקן געווימל אין זיין שאַפֿן —
מיריאַדן ברואים, גרעסערע ווי קלענערע,
אַנטפּלעקטע פֿאַרן אויג ווי די פֿאַרבאַרגענע,
פֿון די מוראַשניקעס צעווישן פּאַפּאַראַטיניק,
ווי פֿון די גרויע וועווריקלעך אין צווייגן
און שרעקעוודיקע האַזן אין דעם אונטערגרונט;

פֿון שווערער בין דער גאלדיקער אין אַרבעט
 ביז צו דעם האַלצפיקער אין שפיץ פֿון בוים
 וואָס פיקט און שלאַגט אין האַלץ ווי מיט אַ העקל,
 און ביז דעם הילכיקן געשריי פֿון ראָבן.
 און אַט — אין שאַרפֿן אויסכייג פֿונעם וואַלדשמעג
 בליצט אויף דער ניעמאַן-טייך אין גאָר זיין בלווקייט,
 אַ גאלדיקער אין פֿולן זונליכט, אַ צעשמראַלטער,
 מיט קורצע שאַרפֿע אויפֿבליצן פֿון שימער.
 דאָס קליינע שיפֿל טאַנצט איבערן וואַסער —
 און אַט איז דער אַנטקעגנדיקער ברעג
 און מיטן פֿריש-געקאַלמטן שטיבל אויפֿן בערגל
 אין נייעם גרין און ליכט.

דער קאַוונער רב

איז שוין געווען דאָן אין זיין הויכן עלטער,
 זיין שמאַלטנע פֿולבלעכע פֿיגור געבויגן —
 איז ער אַרויסגעקומען פֿון דער וואַלדשטוב,
 געבליבן שטיין אַ רגע אין דער טיר,
 זיך אַנגעלענט אָן לייסט מיט דער מוזה;
 און ס'האַט דער גרינער שאַטנדיקער דרויסן
 ווי אויפֿגעלויכטן פֿון זיין בלאַנקער ווייסקייט.
 געקליידט אין טיפֿן שוואַרץ, וואָס האָט נאָך בולמער,
 נאָך שאַרפֿער, קענטיקער, אַרויסגעבראַכט
 די איידעלע און ריינע זילבער-ווייסקייט
 פֿון פֿיינעם לייבנקאַפּ מיט לאַקן לענגלעכע
 איבער דעם עטוואָס שווערן רונדן נאַקן,
 און פֿון דער שיינער לאַנגער באַרד. די נאָז —
 כאַראַקטעריסטיש שאַרף, מיט איר האַרבינקע,
 די גרויסע בלויע אויגן קלאַר, ווי בני אַ קינד,

פֿאַרצויגן מיטן טוי פֿון טרויער (א), די אויגן,
וואָס אַלע צרות ייִדישע פֿון גאַנצן פֿלל,
פֿון גרויסער ברייטער רוסישער אימפעריע
זינגען פֿאַר זיי געקומען און נאָך הילף גערופֿן —
די אויגן וועלכע האָבן זיך באַגעגנט
מיט די פֿאַראַכטנדיקע קאַלטע בליקן
פֿון זיי, די לעצטע מלכים פֿון ראַמאַנאָווס הויז).
און ס'איז געווען, ווי ס'וואַלט דער שמילער ווינקל,
דער פֿראַסטער טיש מיט ספֿרים אויפֿן הויף,
דער פֿליסנדיקער וואַסערפֿאַס פֿון אונטן,
און ווייסע שמילע וואַלקנדלעך פֿון אויבן —
געווען ניט מערער, ווי אַ ראַם פֿאַר זיין געשטאַלט
פֿאַר אַט דער הערלעכער געשטאַלט פֿון אַלטן גאון,
ווי איינער פֿון די זקנים-שופֿטים פֿון אַמאַל,
מיט שטאַלץ און השיבֿות, מיט עקשנותדיקן גלויבן
אין אייביקייט פֿון פֿאַלק.

ער האָט אַראַפֿגעקערעכצט

די צוויי־דריי טרעפלעך פֿונעם ווייסן גאַנעק
פֿאַמעלעך, שווער, זיך אַנגעלענט אָן זיין משמש,
דעם אַלטן ר' פֿתריאל. שמיל, מיט טריט פֿאַמעלעכע
איבערן ווייכן גראַז, פֿאַרויסגעקומען
באַגעגענען זיין גאַסט. אַ ליבער שמייכל
האַט אויפֿגעלויכטן אויפֿן בלאַסן פנים,
אַן איידל-ווייסע ציטערדיקע האַנט
האַט אויפֿגעבלאַנקט פֿון שוואַרצן ברייטן אַרבל:
„שלום-עליכם אייך, ר' אייזיק, אַ גאַסט, אַ גאַסט!“
„עליכם-שלום, קאָוונער רבֿ, וואָס מאַכט דער רבי?“
דער טאַטע בלייבט אויף זיינע פֿיס, ביז ר' פֿתריאל

באזעצט דעם אלטן רב אין צווייגנדיקן לענשטול
 בראש פון טיש. „נו זעצט זיך, זיצט, ר' אייזיק,
 וואָס הערט זיך גומס?" — און ס'גייט אוועק אַ שמועס,
 און באלד דערויף צעעפֿענען זיך ספרים
 וואָס אויפֿן טיש — די בלאַסע פֿינגער בלעטערן;
 די בלויע אלטע אויגן ווערן אויפֿגעלעכט,
 די יונגע ברוינע אויגן ווערן אויפֿגעבליצט.
 דער שמש ר' פֿתריאל פֿאָדיעט אום,
 פֿאַרשווינדט מיט פֿלינקע טריט אין הינטערהויף
 און קומט צוריק באלד מיט אַ קוישל עפל.
 (ער האָט דאָס רישעות, געבן מיר אַן עפל
 און מאַכן זאָגן מיר די ברכה אויפֿן קול.
 ווי אויף להכעיס ווערט דער טיש אַנטשוויגן
 און הערט זיך צו אין שטילקייט צו דער ברכה
 און ענטפֿערט רוֹק און געלאַסן: אַמן!).
 אַצינד נעמט ער זיך אַפֿראַמען דעם טיש
 פֿון צו פֿיל ספרים, לויפֿט אין שטוב אַרײַן
 און קומט צוריק מיט אַ קאַלירטן טישטעך
 און שפּרייט עס אויפֿן טיש. אַ רגע שפּעטער —
 און ס'ברענגט די באַלעכאַסטע פֿונעם הויף
 מיטן געבלימטן טיכל אויפֿן קאַפּ
 דעם זידנדיקן זינגעוודיקן סאַמאַוואַר.
 ערשט איצט ווערט ר' פֿתריאל שטאַרק פֿאַרנומען —
 פֿאַרברייט מיט טיי דעם טשייניק, וואַרט אַ רגע,
 צעניסט דעם טיי אין פֿינקלדיקע גלעזער,
 וואָס רייטלען זיך אין איידעלן קאַליר
 און מיניען זיך אין ליכט-און-שאַטן-שפּיל.

אין יענער רגע, קוקנדיק פֿון ווייטן
אויף דעם מזומן יידן אַרום טיש,
וואָס איז פֿאַרמאַן, פֿאַרטיפֿט אין דכֿר־תּוֹרָה
אין גרינעס, שטילן, גאַט־געבענמשטן ווינקל —
האַב איך געזען פֿאַר זיך אין פֿולער שלמות
דאַס בילד פֿון אונטערשטן גן־עדן אויף דער ערד,
וואָס איך בין שוין געווען מיט אים באַקאַנט
פֿון די באַשרייבונגען אין מעשה־ביבלעך.

א י נ ה א ל ט

פֿון „קענטאָקי“

BLUE GRASS [11]

ווינמער [13]

בארג-ארויף [19]

מחותנים [25]

דער מאַג [30]

ירושא

ירושא [39]

עלעניש [40]

קֿון [42]

יוסף און זיין האַרנימע [44]

די קליינע אַבישג [48]

דער מענטש שאול [50]

אוריה דער חתי [51]

ר' נחמן בראַצלאַווער אין איסטאַמבול [52]

פֿופֿציק ספֿרי-תורה [54]

די וואַנט [56]

הקפֿות [58]

ליב איך די ערד

** [63]

אין עפֿלפֿעלד [64]

די עלעגיע פֿון אויסגעהאַקטן עפֿל-גאַרמן [66]

דאָס ליד פֿון אַפֿגעבליטן דור [68]

- [72] אין ליכט פֿון סוף־זומער
- [76] אן אלטער ייד מיט צוויי הינט
- [78] אלטוואַרג
- [80] נאָך וועגן אלטוואַרג
- [83] אן אלט פּאַרל בײַם ים
- [84] לאַנג־לעבן
- [86] אַ ליד אָן גראַמען
- [87] בלעטער־פּאַל
- [88] ליד
- קאַליפֿאָרניער מאַטיוון
- [89] א. דער מיידל אין זונפֿאַרגאַנג
- [91] ב. איבער פּאָוס מאַנוסקריפט פֿון „אַנאַבעל לי“
- [92] ג. אַ לבנה־נאַכט אין די בערג
- [94] ד. אַ קליינע מאַמע
- [95] רינגען
- [96] אַ ווינקל אין ווערמאַנט
- [98] דער ווינגאַרטן
- [99] פֿאַרגעסנס
- [100] אָן עווילה
- [101] אַ שײַסעלע
- [102] דער קרוג
- [103] אין וועג
- [104] סאַנעט
- [105] צער
- [106] נאַקעטער בוים
- [108] גרין
- [109] אָן אויג
- [110] בראַנקס

פֿון „יונגע יאַרן“

[115] מעקסיקע